

Inhoud

Voorwoord	7
Biografie	9
Wortels	9
Jeugd	9
Opleiding	11
Haarlem	12
Utrecht	13
Den Haag	15
Heemstede	17
Werkenlijst	19
I. Vocale muziek	20
1. MISSEN	20
1a. Missen a cappella	20
1b. Missen met orgel	20
1c. Missen met andere instrumentale begeleiding	25
2. WERKEN OP GEESTELIJKE TEKSTEN	26
2a. Werken op geestelijke teksten a cappella	26
2b. Werken op geestelijke teksten met orgel of piano	28
2c. Werken op geestelijke teksten met andere instrumentale begeleiding	37
3. WERKEN OP WERELDLIJKE TEKSTEN	40
3a. Werken op wereldlijke teksten a cappella	40
3b. Werken op wereldlijke teksten met piano	42
3c. Werken op wereldlijke teksten met andere instrumentale begeleiding	46
II. Instrumentale muziek	48
1. WERKEN VOOR ORGEL	48
2. WERKEN VOOR PIANO	53
3. WERKEN VOOR CLAVICHORD	56
4. WERKEN VOOR BEIAARD	56

5. WERKEN VOOR ORKEST	57
6. WERKEN VOOR SOLO-INSTRUMENT(EN) EN ORKEST	62
7. WERKEN VOOR KLEINERE ENSEMBLES	65
III. Muziekdramatische werken	73
1. OPERA	73
2. TONEELMUZIEK	73
3. WERKEN MET DECLAMATIE	74
IV. Diversen	76
1. BEWERKINGEN	76
2. BEGELEIDINGEN EN ZETTINGEN	78
3. CADENS BIJ PIANOCONCERT	78
Curriculum vitae samensteller	79

Voorwoord

In 1992 verscheen in *Duizend kleuren van muziek – leven en werk van Hendrik Andriessen* (Wallburg Pers) een grondige en vaak geraadpleegde werkenlijst die door Ronald Vermeulen is samengesteld. In een toelichting schrijft de auteur: “In deze werkenlijst zijn al die composities opgenomen die de samensteller bij het ter perse gaan bekend waren. Hieronder bevinden zich ook werken, waarvan in lijsten van Andriessen of anderen de titel vermeld wordt, maar waarvan geen manuscript of afschrift teruggevonden is.”

Nu ik bijna vijftientig jaar later op verzoek van de Andriessen/De Klerk Stichting te Haarlem een nieuwe lijst heb samengesteld realiseer ik mij terdege dat mijn werk sterk verschilt van dat van de auteur uit 1992. Niet alleen zijn archieven makkelijker toegankelijk geworden, ook kan men in het Nederlands Muziek Instituut te Den Haag veel meer manuscripten, programmaboekjes en brieven vinden dan destijds. Daarnaast zijn de onderzoeksmogelijkheden aanzienlijk vergroot: via internet is het mogelijk contact te maken met allerlei uitgeverijen, bibliotheken, tijdschriften, enz. en met iedereen die bij de samenstelling van de lijst hulp zou kunnen bieden. Bovendien zijn er grote digitale krantenbestanden beschikbaar, waarin talloze concertaankondigingen en recensies veel informatie verschaffen.

Het is verheugend dat vragen uit 1992 nu beantwoord kunnen worden: een aantal manuscripten is teruggevonden, de bewaarplaats van veel manuscripten is nauwkeuriger vastgesteld en de datering van diverse composities gecorrigeerd. Ook kon de lijst worden aangevuld met enkele tot nog toe onbekende manuscripten, die ik onder meer in de muzikale nalatenschap van Albert de Klerk en Herman Strategier aantrof. Soms bracht een krantenbericht mij op het spoor van een onbekende compositie.

Bij zo veel mogelijk composities zijn exacte ontstaansdata, eerste uitvoering, opdracht of opdrachtgever, of nadere bijzonderheden toegevoegd, terwijl ook Andriessens eigen toelichtingen zijn opgenomen. Niettemin heb ik in deze nieuwe lijst hier en daar vraagtekens moeten plaatsen, omdat de verblijfplaats van een aantal manuscripten nog onbekend is, eerste uitvoeringen niet altijd exact zijn te dateren en omdat soms een titel door het ontbreken van manuscript en uitgave op dit moment helaas niet meer dan alleen maar een titel kan blijven.

Het grootste deel van de manuscripten bevindt zich uiteraard in het archief van Hendrik Andriessen zelf, dat berust in het Nederlands Muziek Instituut te Den Haag. Daarnaast treffen we originele manuscripten, kopieën daarvan of afschriften aan in de archieven van Frans van Amelsvoort, Jurriaan Andriessen, Willem Andriessen, Hubert Barwahser, Phia Berghout, Marinus Adrianus Brandts Buys jr., Tan Crone, Adriaan Engels, Coby de Graaf, Cor de Groot, Anton Kersjes, Bertus van Lier, Willem Mengelberg, Marius Monnikendam, Jan Mul, Willem van Otterloo, Louis van Tulder en Koos Verheul.

Ook alle manuscripten die ik tijdens mijn werk mocht ontvangen zullen in het Nederlands Muziek Instituut een plaats vinden. Bij elke compositie afzonderlijk wordt zo mogelijk aangegeven waar zich het manuscript bevindt en de eventuele uitgave vermeld.

Enkele praktische opmerkingen over bijgaande werkenlijst.

1. De werken zijn ingedeeld in vier grote categorieën: vocale muziek, instrumentale muziek, muziekdramatische werken en diversen; elke categorie is weer verder gespecificeerd. De harmonie- en contrapuntoefeningen die Hendrik Andriessen in het kader van zijn conservatoriumstudie maakte zijn niet opgenomen.
2. Om genre of bezetting van een compositie aan te duiden bedient Hendrik Andriessen zich meestal van het Nederlands, soms van het Frans of Italiaans, een enkele keer van het Engels, terwijl een uitgave weer kan verschillen van de aanduiding in het manuscript. Ik heb er omwille van de uniformiteit voor gekozen dergelijke gegevens zo veel mogelijk in het Nederlands te vermelden.
3. Een cursief gezette titel is door anderen bedacht omdat een titel in het manuscript van Hendrik Andriessen ontbreekt.
4. Een cijfer tussen haakjes achter een titel wil zeggen dat dezelfde titel vaker wordt gebruikt.

5. De vermelding 'Ms.' bij een compositie wil zeggen dat het gaat om een origineel manuscript of kopie daarvan, in enkele gevallen is dat nauwelijks van elkaar te onderscheiden. De toevoeging 'afschrift' betreft telkens een ander handschrift dan dat van Hendrik Andriessen.
6. De vermelding 'Ms?' wil zeggen dat niet bekend is waar zich het manuscript bevindt. Ontbreekt bovendien een uitgave, dan is de compositie volledig onbekend en zijn we uitsluitend op grond van andere gegevens op de hoogte van het bestaan van het werk.
7. De vermelding 'Eerste (?) uitvoering' wil zeggen dat de exacte datum van een première niet meer is na te gaan, maar dat de genoemde datum niet onwaarschijnlijk is.
8. Werken zonder jaartal (z.j.) zijn in elke rubriek aan het eind geplaatst. Ondanks de afwezigheid van enige datering heb ik voor zover mogelijk geprobeerd aan de hand van andere gegevens deze werken chronologisch te rangschikken.
9. De veel voorkomende aanwijzing "voor zang en orgel (piano)" wil zeggen dat het gaat om een eenstemmige melodie met begeleiding. Deze melodie is soms bedoeld voor alleen jongens- of vrouwenstemmen of alleen mannenstemmen, soms voor beide tegelijkertijd, maar ook kan de aanwijzing betrekking hebben op echte solistische composities. In een aantal gevallen is de keuze echter vrij.
10. Bij vocale werken worden in principe telkens de tekstschrijvers genoemd al was het niet mogelijk die in alle gevallen te achterhalen. Bij teksten van liturgische oorsprong worden geen auteurs genoemd.
11. Van enkele werken voor of met orkest bevinden zich in het Nederlands Muziek Instituut klavieruittreksels, die door Hendrik Andriessen zelf zijn vervaardigd. In de lijst worden ze niet apart vermeld.

Aan de werkenlijst gaat een beknopte biografie van Hendrik Andriessen vooraf.

Bij de samenstelling van de lijst heb ik hulp ontvangen van veel personen en instanties, die ik zeer erkentelijk ben. Allereerst wil ik noemen Caecilia Andriessen, de jongste dochter van Hendrik Andriessen, met wie ik tijdens de samenstelling van deze lijst voortdurend contact heb gehad; zij verstrekke mij veel informatie en enkele onbekende manuscripten en was mij behulpzaam bij het schrijven van de korte biografie van haar vader; haar enthousiasme gaf mij veel inspiratie. Voorts Frans, Hen, Gijs en vooral Eugénie van der Grinten, kleinkinderen van Hendrik Andriessen, en Maarten Veeze die samen het Gemini-ensemble vormden; zij gaven mij een groot aantal manuscripten, hebben mij van belangrijke informatie voorzien en waren steeds zeer geïnteresseerd. Wouter van Belle en Gerard Beemster, beiden als kerkmusicus verbonden aan de Kathedraal van Utrecht waar Hendrik Andriessen vele jaren werkte, vonden een tweetal originele manuscripten in het koorarchief van de kerk. Willeke Smits, organiste en dirigente te Utrecht voorzag mij van een werk dat moeilijk verkrijgbaar is. Martin Hoondert, hoofdredacteur van het *Gregoriusblad* was mij behulpzaam bij het zoeken naar enkele gedetailleerde gegevens. Gerco Schaap, hoofdredacteur van *De Orgelvriend*, bracht mij op het spoor van een tot nog toe onbekend koorwerk, waarvan ik van Wybe Kooijmans, organist van de Grote Kerk in Naarden, een afschrift mocht ontvangen. Ik ben hoboïste/componiste Sylvia Maessen erkentelijk die mij attent maakte op een onbekend kermuziekwerk. Roeland Robert verschaftte mij nadere informatie over Louis Robert, stadsorganist van Haarlem tussen 1913 en 1921. Dank ben ik verschuldigd aan de uitgeverijen Annie Bank, Donemus en Ascolta, aan Frits Zwart en Rik Hendriks van het Nederlands Muziek Instituut en aan Maarten Seijbel en zijn Orgelmuseum in Elburg. Voorts aan de Muziekbibliotheek van de Omroep, de gemeentearchieven van Den Haag en Roermond en het Noord-Hollands Archief te Haarlem. Het bestuur van de St. Willibrordusbasiliek te Hulst en dirigent Jo Ivens, alsmede het bestuur van de St. Martinuskerk te Venlo en organist Theo Hes hebben een belangrijke bijdrage geleverd bij het zoeken naar enkele originele handschriften. Ten slotte heb ik talloze gegevens kunnen vinden in de omvangrijke digitale krantenarchieven van het Noord-Hollands Archief, het Utrechts Archief en van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag; daarbij heb ik veel hulp ondervonden van Willem Jan Cevaal.

Lourens Stuifbergen
Amstelveen, februari 2015

Biografie

Wortels

Hendrik Andriessen wordt op 17 september 1892 te Haarlem geboren als zoon van organist Nico Andriessen en schilderes Gesina Vester.

Oorspronkelijk zijn de Andriessens afkomstig uit Hilversum. Hendriks grootvader Cornelis (1814-1893) is de eerste die zich tot de muziek voelt aangetrokken en krijgt bij Johannes van Bree zijn muzikale opleiding. Hij is actief als docent, niet alleen thuis in de Veerstraat maar ook in de omringende dorpen. Zijn in 1832 begonnen lespraktijk vormt het allereerste begin van het latere Muziekinstituut Andriessen. Vanaf 1834 is hij tevens werkzaam in de St. Vituskerk.

Van zijn drie zoons die musicus worden, Nico (1845-1913), Hendrik (1848-1917) en Cornelis (1865-1947), werken de twee laatsten met hun vader samen in zijn lespraktijk en aan de St. Vituskerk. Vooral Cornelis jr., die bij Richard Hol en Bernard Zweers studeert, is voor het muziekleven in Hilversum van grote betekenis. Naast muziekdocent en kerkmusicus is hij dirigent van het Toonkunstkoor Hilversum en organiseert kamermuziekavonden in het Hof van Holland. Zijn zonen Eddy en Tom hebben op hun beurt zijn werk voortgezet, eveneens aan het Muziekinstituut en aan de St. Vituskerk.

De oudste zoon van Cornelis sr., Nico, bewandelt echter andere wegen. Ook hij kiest voor de muziek, studeert te Aken en is werkzaam aan de seminaries in Rolduc en Culemborg om zich ten slotte in 1871 te vestigen aan de Bakenessergracht in Haarlem waar hij tot zijn dood in 1913 actief zal zijn. Hij krijgt een functie als organist-dirigent aan de dicht bij zijn woonhuis gelegen St. Josephkerk, terwijl hij daarnaast les geeft, nog andere koren leidt en componeert.

Nico huwt twee maal. Eerst is hij getrouwd met Geertruida Koot (1847-1884) uit welk huwelijk een zoon Jacobus Cornelis wordt geboren. Enkele jaren na het overlijden van zijn echtgenote hertrouwt Nico met de schilderes Gesina Vester (1857-1939), die hem negen kinderen schenkt van wie er zes de volwassenheid bereiken: Willem (1887), Laura (1889), Hendrik (1892), Nico (1895), Mari (1897) en Caecilia (1902). In hun kinderen komen hun beider artistieke talenten tot ontplooiing. Op Nico jr. na, die leraar Engels wordt, zijn allen als kunstenaar actief: Willem is pianist, Laura zangeres, Hendrik wordt organist en componist, Mari zal zich tot een bekend beeldhouwer ontwikkelen en Caecilia is pianiste. Later zal zich deze tweevoudige begaafdheid eveneens bij hun kleinkinderen en zelfs hun achterkleinkinderen openbaren.

Jeugd

Hendrik Andriessen brengt zijn jeugd door in de directe nabijheid van de Haarlemse St. Josephkerk: hij is misdienaar, zingt er in het koor en bespeelt het orgel tussen 1913 en 1934. Deze Waterstaatskerk is in 1843 ingewijd en tien jaar later tot kathedraal van het bisdom Haarlem verheven als de kerkelijke hiërarchie en de tijdelijk opgeheven bisdommen weer in ere worden hersteld. Tot 1898 zal de St. Josephkerk als kathedraal functioneren.

De benoeming van vader Nico Andriessen in 1871 betekent dus een post aan de voornaamste kerk van het bisdom Haarlem. Hij krijgt een orgel uit 1854 van de orgelbouwer Henricus Lindsen tot zijn beschikking. In 1907 wordt door de firma Adema een nieuw orgel gebouwd met gebruikmaking van delen uit het oudere instrument. Het orgelbedrijf Adema is in 1855 gesticht te Leeuwarden door de gebroeders Pieter Joseph en Carolus Adema. Pieter Joseph vestigt in 1868 in Amsterdam een filiaal van het bedrijf. Van grote invloed zijn diens contacten met de Franse consul en orgelbouwdeskundige Charles Philbert, die goede connecties heeft met Aristide Cavallé-Coll, de beroemde orgelbouwer en voornaamste schepper van het Franse romantische orgel. Via Philbert neemt Pieter Adema, die zich in 1878 van het bedrijf in

Leeuwarden heeft losgemaakt, elementen over van de Franse orgelbouw. Hij bouwt onder meer in Amsterdam orgels in de Mozes en Aäronkerk (1887), de Dominicuskerk (1904) en de Krijtberg (1906), in Haarlem de Spaarnekerk (1889) en de Antoniuskerk (1911). Als het kerkbestuur van de St. Josephkerk in 1906 een uitbreiding van het orgel noodzakelijk acht ligt de keuze voor Pieter Joseph Adema gezien zijn reputatie zeer voor de hand.

Zijn vroegste muzikale indrukken doet de jonge Hendrik, behalve thuis, op in deze kerk. Hij leert veel kerkmuziek kennen, de gregoriaanse gezangen, de missen en motetten voor mannenkoor van Van Bree, Verhulst en Hol; als er later een jongenskoor aan het mannenkoor wordt toegevoegd ook missen en motetten voor gemengd koor, Palestrina en Duitse laat-romantische composities in de stijl van het Caecilianisme.

Al heel jong raakt Hendrik vertrouwd met de klavieren. Zijn oudere broer Willem brengt hem de eerste beginselen bij van het pianospel, ook improviseert hij graag. In de kerk zet vader Nico de beide broers regelmatig achter het orgel. In zijn opstel 'De orgeltrapper' vertelt Hendrik hoe zijn vader hem de speeltafel leert kennen, de klavieren, de registers, het pedaal en iets van het binnenwerk. Van nabij maakt hij de bouw van het nieuwe orgel mee, het instrument waar hij tot aan zijn dood van gehouden heeft en dat met zijn Franse romantische klank in hoge mate bepalend is geweest voor de stijl en kleur van zijn vroege orgelwerken. En 10 jaar oud componeert hij al een *Andante Religioso* voor orgel, dat helaas niet bewaard gebleven is.

Naast zijn schoolopleiding werkt Hendrik aan zijn algemene ontwikkeling door veel te lezen, terwijl intussen de muziek onverminderd blijft trekken. In zijn opstel 'Het orgel' vertelt hij hoe hij zelfs af en toe zijn schoolplicht verzuimt om orgelconcerten in de Haarlemse Grote Kerk te beluisteren. Met een prachtig argument besluit hij zijn verhaal: "Ik verzuimde een school, maar leerde veel schoonheid kennen." Daartoe behoren de werken van Bach en het orgeloeuvre van Franck, dat in 1908 door Charles Tournemire in Haarlem wordt geïntroduceerd.

In 1909 kiest Hendrik voor een baan bij de 'Nieuwe Haarlemsche Courant', hij wordt journalist. Inderdaad is hij vaardig met de pen, hij zal zijn hele leven schrijven. Welke zijn overwegingen zijn geweest om voor deze richting te kiezen is niet precies bekend. Mogelijk is het om de eenvoudige reden dat hij nu eenmaal geld wil verdienen. Intussen vergroot hij voortdurend zijn algemene en muzikale ontwikkeling. Thurston Dox schrijft in zijn dissertatie *Hendrik Andriessen, his life and works* (1969) dat hij in deze jaren privélessen volgt in Latijn, journalistiek, geschiedenis en letterkunde.

Binnen een paar jaar zegt Hendrik zijn baan bij de krant op. Een aantal factoren draagt daartoe bij. Op 14 april 1912 onderschat hij het belangrijke nieuws van de ondergang van de Titanic, zodat zijn krant er de volgende dag nauwelijks melding van maakt, een pijnlijke gebeurtenis voor een jong journalist. Intussen wordt hij in de muziek steeds actiever, hij componeert, musiceert veel en beluistert muziekkuitvoeringen. Van grote invloed zijn de orgellessen die hij vanaf 1912 van de nieuw benoemde stadsorganist van Haarlem Louis Robert ontvangt, Andriessen is een van zijn weinige leerlingen. Robert speelt veel Franse literatuur, Franck, Guilmant, Saint-Saëns, Pierné. Dat het goed klikt tussen leraar en leerling mag blijken uit de aan Robert opgedragen *Sonate 'Da Pacem, Domine'* uit 1913, die hij op 19 juni 1914 ten doop houdt en daarna nog vaak gespeeld heeft. De jaren erna brengt Robert nog de premières van het *Premier Choral*, het *Deuxième Choral* en het *Troisième Choral*, van de *Tocatta* en van *Fête-Dieu*, stuk voor stuk werken waaruit Andriessens voorliefde voor Francks orgelmuziek blijkt.

Als in mei 1913 vader Nico tijdens een repetitie met een van zijn Haarlemse koren plotseling overlijdt, neemt Hendrik vanaf dat moment vanzelfsprekend de honneurs waar in de St. Josephkerk. Kort erop wordt hij benoemd tot vaste organist. Zijn Adema-orgel is bij uitstek geschikt voor de uitvoering van de composities van Franck en inspireert hem tot tientallen improvisaties.

De definitieve keuze voor de muziek laat niet lang meer op zich wachten. Aan de 'Nieuwe Haarlemsche Courant' blijft hij nog tot 1922 verbonden als muzikrecensent.

Opleiding

In 1914 laat Hendrik Andriessen zich aan het conservatorium te Amsterdam inschrijven als compositieerling van Bernard Zweers; bij de beroemde Jean-Baptiste de Pauw, de leraar van stadsorganist Louis Robert, gaat hij bijvak orgel studeren. Zijn oudere broer Willem, die in 1908 is afgestudeerd, heeft dezelfde leraren gehad. Vooral het respect voor De Pauw is groot. Deze tot Nederlander genaturaliseerde Belg is in 1879 naar Amsterdam gekomen om de vaste speler te worden van het Cavaillé-Coll-orgel in het Paleis voor Volksvlucht. Enkele jaren later wordt hij aan het hoofdstedelijke conservatorium benoemd tot orgel- en pianodocent en leidt veel organisten en pianisten op. Hij heeft een voorliefde voor de romantische orgelkunst en voert met enige regelmaat Franse componisten uit, met name werken van Lefébure-Wély en Guilmant.

Als Hendrik zich aanmeldt is hij al aardig thuis op het orgel en heeft een tas vol composities bij zich: zijn eerste orgelwerken, vroege motetten, een aantal liederen en een *Ballade* voor piano die hij bij zijn toelatingsexamen speelt. Hij is een snelle leerling en heeft voor zijn studie niet de gebruikelijke drie jaar, maar slechts twee jaar nodig. In juni 1916 behaalt hij zijn getuigschrift voor het hoofdvak Compositie. Hij schrijft in deze tijd een groot aantal liederen voor zang en piano of orkestbegeleiding. De eerste kamermuziekwerken ontstaan, een *Violoosonate* en een *Pianotrio*, en zelfs een *Symfonische Fantasie* voor piano en orkest, een ambitieuze compositie die echter nooit is gepubliceerd.

Zijn compositieleraar Zweers is Duits-romantisch georiënteerd en Andriessen zal met hem hoofdzakelijk de ambachtelijke kant van het componeren hebben besproken. Gelijkgestemd zijn ze zeker niet. Daarom zoekt Andriessen na zijn conservatoriumtijd toenadering tot Alphons Diepenbrock, één van de meest gezaghebbende Nederlandse componisten die hij bewondert en met wie hij veel verwantschap voelt, een liefhebber van Debussy en net als Andriessen francofiel. Diepenbrock ziet wel wat in zijn werk en belooft hem er zich voor in te zetten. Het inspirerende verkeer tussen Andriessen en de 30 jaar oudere Diepenbrock blijft tot aan de dood van de laatste in 1921 heel goed.

Een andere gebeurtenis is van betekenis voor de kerkmuziek in de St. Josephkerk. In 1914 ontvlucht de Belgische zanger, fluitist en dirigent Jos de Klerk het oorlogsgeweld in zijn vaderland en strijkt met vrouw en kind in Haarlem neer, precies in het pand naast de familie Andriessen aan de Bakenessergracht. Beide buurmannen kunnen uitstekend met elkaar overweg. Uit dit contact ontstaat ruim een jaar later een samenwerking bij het koor in de St. Josephkerk, die zeventien jaar zal duren. Jos de Klerk vertelt in zijn boek *Haarlems Muziekleven in de loop der tijden* (1965) hoe Andriessen hem op Kerstdag 1915 vraagt dirigent van het kerkkoor te worden en prijst zich gelukkig van veel composities uit die jaren de geboorte van nabij te hebben meegemaakt.

Een van die composities is de *Missa in honorem Sacratissimi Cordis* voor twee gelijke stemmen en orgel uit 1918. Deze mis is een mijlpaal in de geschiedenis van de Nederlandse katholieke kerkmuziek. Andriessen laat een krachtig tegengeluid horen tegenover de hier te lande nog sterk heersende stijl van het neo-Palestrijnse Caecilianisme en het laat-romantische Duitse idioom. Hij weet de rooms-katholieke kerkmuziek nieuw leven in te blazen door alle overdadigheid en uiterlijk effect daarin te laten vervallen en door de harmonische taal van Franck en Debussy te verbinden met de sfeer van het gregoriaans. Niet alleen zijn tekstbehandeling, harmonische kleur en orgelpartij volledig anders dan men gewend is, ook het sterk contemplatieve karakter is geheel nieuw. De censorencommissie van de Nederlandse Sint Gregorius Vereniging weet er niet goed raad mee maar verleent niettemin het 'Nihil Obstat', het bewijs van geen bezwaar. Critici vragen zich af of de componist ooit wel eens een Latijnse mis heeft meegemaakt.

Gedurende zijn conservatoriumtijd leert hij Tine Anschütz kennen, geboren op 18 juli 1898. Zij studeert piano bij Hendriks broer Willem en ontvangt op diens advies van Hendrik solfège- en harmonielessen ter voorbereiding op het toelatingsexamen aan het conservatorium. Daar studeert ze bij Julius Röntgen en doet in juni 1918 haar eindexamen met het *Vierde Pianoconcert* van Beethoven. Het huwelijk van Hendrik en Tine, van huis uit luthers maar uit volle overtuiging katholiek geworden – een hele stap in die tijd waar gewoonlijk pastoors en dominees aan te pas komen – vindt plaats op 12 augustus 1919. Uit dit huwelijk worden zes kinderen geboren.

Haarlem

Andriessens werkzaamheden strekken zich over vele gebieden uit. Hij is kerkmusicus, recensent, componist, uitvoerend musicus en docent. Zijn werkterrein wordt geleidelijk groter al ligt het zwaartepunt voorlopig nog in Haarlem.

Allereerst moet de samenwerking in de St. Josephkerk met dirigent Jos de Klerk worden genoemd. De Klerk zelf schrijft er in 1965 het volgende over: “Voor het eerst sinds Sweelinck had Holland weer een componist van orgelwerken die, op de hoogte van hun tijd, als geheel een époque vertegenwoordigden. Niet minder kenmerkend waren in die Haarlemse periode Andriessens miscomposities (...) die een totale stijlvernieuwing brachten; zij was erop gericht met eigentijdse middelen eenheid te scheppen in het totaal van de muziek-liturgische functies. Hier voltrok zich de doorbraak, zij het dan zonder Wagneriaanse chromatiek, maar wel naar de geest die Diepenbrock zich moet hebben gedroomd (...). Het was een richting, die weldra school maakte, voor zover de zeer persoonlijke stijl van Andriessen zich daartoe leende. Een heerlijke tijd van zich ontwikkelend scheppend vermogen was het. Velen kwamen op de zondagen naar de St. Josephkerk om te genieten van de klassieke en moderne koorzang en vooral van Andriessens improvisaties en de vertolkingen van zijn nieuwste werken.”

Aan deze prachtige samenwerking komt abrupt een eind met de komst van pastoor Frits van Beukering in 1932, die ten aanzien van de liturgie strikte wensen heeft en het roer daarom volledig omgooit. Hij stelt geen prijs meer op een gemengd koor en wil slechts een schola die de gregoriaanse gezangen verzorgt. Dit betekent het eind van een lange traditie, Jos de Klerk staat op straat. Andriessen blijft organist maar verlaat twee jaar later zijn post om zijn activiteiten naar Utrecht te verleggen waar hij organist-dirigent wordt van de kathedrale kerk. Het is zeker niet onwaarschijnlijk dat de problemen met het koor zijn ontslag hebben bespoedigd. Hendrik Andriessen wordt opgevolgd door de zoon van zijn dirigent, de 16 jaar oude Albert de Klerk die 64 jaar lang het ambt zal vervullen. Het improviseren op de gregoriaanse melodieën dat Albert de Klerk van zijn kinderjaren af elke zondag in de kerk heeft beluisterd zet hij voort tot zijn overlijden in 1998.

Als muziekrecensent van de ‘Nieuwe Haarlemsche Courant’ schrijft Andriessen tussen 1913 en 1922 honderden recensies over allerlei concerten in Haarlem, kamermuziekuitvoeringen, orkestoptredens, orgelconcerten, leerlingenuitvoeringen en niet zelden publiceert hij voorbesprekingen. Hij verzorgt necrologieën bij het overlijden van bekende componisten als Reger, Debussy en Diepenbrock. Ook in de andere lokale dagbladen treft men artikelen van hem aan, in de Rotterdamse ‘Maasbode’, in het St. Gregoriusblad. Uit al deze bijdragen blijkt zijn liefde voor Franck en latere componisten als Pierné, Debussy en Caplet, voor Diepenbrock. Met uitzondering van de liedkunst van Wolf en het symfonische oeuvre van Bruckner voelt hij zich met de Duitse romantische componisten minder verbonden. Daarnaast krijgt hij als spreker over muziek, waarbij hij zijn betoog aan de piano illustreert, veel bekendheid. Ook geeft hij veel muziekcursussen.

Tussen al deze werkzaamheden door werkt Andriessen gestaag verder aan zijn compositorische oeuvre. Vanuit zijn kerkmuzikale praktijk ontstaan enkele missen, vele motetten a cappella of met orgelbegeleiding, en naast de al genoemde orgelwerken nog het *Quatrième Choral* (1921), een onbekend gebleven *Fantasia*

(1922?), de veel gespeelde *Sonata da Chiesa* (1927) en de onvolprezen *Passacaglia* (1929). De samenwerking met bekende vocalisten leidt tot een groot aantal geestelijke en wereldlijke liederen. Een bijzonder project is de samenwerking met de Limburgse dichter Pierre Kemp waaruit *L'histoire de l'enfant de Dieu* voor sopraan- en tenorsolo, gemengd koor en orkest ontstaat, de première daarvan op 5 januari 1921 wordt geleid door zijn eerste orgelleraar Louis Robert. In deze tijd componeert Andriessen regelmatig verplichte concourswerken voor nationale en internationale zangconcoursen waar hij tevens als jurylid bij is betrokken. Hij schrijft kamermuziek en componeert zijn *Eerste symfonie*, die op 30 oktober 1930 in Haarlem zijn première beleeft met de Haarlemse Orkest Vereniging onder leiding van Eduard van Beinum aan wie het werk is opgedragen. Al snel komt de symfonie ook op de lessenaar bij het Residentie Orkest, het Utrechts Stedelijk Orkest, het Concertgebouworkest en het Stedelijk Orkest te Maastricht, hetgeen in niet geringe mate aan zijn bekendheid bijdraagt.

Geleidelijk begint Andriessen ook internationaal bekender te worden, hij heeft contacten met beroemde buitenlandse collega's zoals Pierné, Tournemire, Dupré, Milhaud en d'Indy, zijn *Troisième Choral* voor orgel verschijnt in 1921 bij de toonaangevende uitgeverij Leduc, uitgeverij Senart geeft in 1928 zijn *Cellosonate* uit.

In deze jaren heeft Andriessen een drukke concertpraktijk als uitvoerder van eigen werk of dat van anderen, als organist en pianist treedt hij veel op met bekende instrumentalisten en vocalisten. Befaamd zijn zijn jaarlijkse orgelconcerten in de Oude Bavokerk te Haarlem, die hij vaak met een improvisatie afsluit. Zijn samenwerking met vocalisten als Mary Schurée, Annie Woud, Hans Gruys, Hélène Ludolph, Louis van Tulder en vooral Mia Peltenburg, met wie hij tussen 1919 en 1929 een vast duo vormt, leidt niet alleen tot talloze concerten en tournees door heel Nederland en soms daarbuiten, maar ook tot enkele parels van de Nederlandse liedkunst. Werken als *Magna res est amor*, *Fiat Domine*, *Miroir de peine* of *Cantique Spirituel* behoren bijna honderd jaar later nog steeds tot het repertoire van vele vocalisten. Meer dan eens verzorgt hij met Mia Peltenburg liederenavonden met complete cycli van Schubert of Wolf of zijn geliefde Franse componisten. Zoals veel componisten treedt Andriessen regelmatig op als dirigent van eigen werk, maar een echte dirigent is hij niet. Tweemaal heeft hij gedurende enkele jaren een ensemble onder zijn hoede maar naar de recensies te oordelen is zijn dirigeertechniek beperkt.

Naast zijn activiteiten in de kerk, het componeren, schrijven, lezingen geven en concerteren is Andriessen docent. Hij geeft privélessen, in 1927 wordt hij docent muziektheorie aan het Amsterdamsch Conservatorium, in 1930 orgeldocent aan de enkele jaren eerder opgerichte Rooms-Katholieke Kerkmuziekschool te Utrecht, waar hij tevens gregoriaans en theorie doceert en ongetwijfeld studenten bij hun compositiepogingen zal hebben bijgestaan.

In 1934 verlaat Hendrik Andriessen de stad Haarlem en trekt naar Utrecht. Uit zijn huwelijk met Tine Anschütz zijn inmiddels vijf kinderen geboren: Gesina (1920), Heleen (1921), Nico (1923), Jurriaan (1925) en Caecilia (1931), die op Nico na allen zullen kiezen voor een professionele muziekopleiding. Opnieuw is de eerder vermelde dubbele begaafdheid te onderscheiden: Gesina wordt zangeres en danseres, Heleen wordt fluitiste en pianiste en is tevens een uitstekend tekenares, Nico architect, Jurriaan een succesvol componist en Caecilia pianiste. In Utrecht komt in 1939 de laatste zoon ter wereld, Louis, die een bekend componist zal worden.

De kinderen van Heleen zijn allen actief in de muziek en vormen gezamenlijk het Gemini-ensemble, Nico's jong overleden zoon Jurriaan (1951-1991) is beeldend kunstenaar en componist.

Utrecht

Op 19 juni 1934 overlijdt de bekende kerkmusicus en componist Johan Winnubst, organist-dirigent van de kathedraal in Utrecht. Andriessen wordt aangezocht hem op te volgen en men mag aannemen dat een dergelijke post aan de hoofdkerk van de Nederlandse kerkprovincie voor hem aantrekkelijk is geweest.

Daarbij moet hij zijn geliefde Adema-orgel in Haarlem verwisselen voor een fraai Maarschalkerweerd-orgel uit 1903 dat echter niet in al te beste staat verkeert. En als extra taak krijgt hij er de leiding van het gemengde jongens- en herenchor St. Gregorius Magnus bij. Wouter Paap roemt in zijn *Muziekleven in Utrecht tussen de beide wereldoorlogen* (1972) de improvisatiekunst van Andriessen, die zich mag verheugen in een groeiende schare luisteraars na afloop van de kerkdiensten. In 1939 vindt een restauratie van het orgel plaats waarbij de registers van het tweede klavier worden verdeeld over twee nieuwe klavieren.

Een belangrijke verandering is er in september 1937: Andriessen wordt directeur van de Toonkunst-muziekschool annex conservatorium in Utrecht. De muziekschool is een groot instituut met honderden leerlingen, het niet officieel erkende conservatorium heeft er slechts acht. Aan Andriessen de zware taak hier een bloeiend instituut van te maken. Hij pakt de zaken voortvarend aan en zet alles op alles om een volwaardig vakinstituut van de grond te tillen en hij slaagt daar wonderwel in. Muziekschool en conservatorium worden groter, de muziekschool krijgt zelfs een filiaal in Zeist, die eveneens onder leiding van Andriessen staat maar waarvan de dagelijkse leiding in handen is van Annie van Os. Intussen streeft hij naar officiële erkenning van zijn Utrechtse conservatorium. Dit vurig begeerde doel wordt in 1947 bereikt en dat betekent dat het instituut door de overheid wordt gesubsidieerd en voortaan in alle vakken mag opleiden en examineren.

Andriessen heeft vanaf 1937 dus een zware taak: hij geeft les aan de R.K. Kerkmuziekschool en aan het Amsterdamsch Conservatorium, is verantwoordelijk voor het reilen en zeilen van het Utrechtse instituut en heeft aan de kathedraal zijn niet weinige kerkmuzikale verplichtingen, die hij inmiddels heeft teruggebracht tot alleen het organistschap.

Men vraagt zich af hoe hij nog tijd heeft gehad om te schrijven, te componeren en op te treden, maar uit niets blijkt een verminderde creativiteit of energie. Een van de eerste compositieopdrachten die hij in Utrecht ontvangt is afkomstig van het Utrechts Studenten Concert onder leiding van Bertus van Lier. Zijn *Variaties en Fuga op een thema van Kuhnau* (1935) voor strijkorkest is onmiddellijk een schot in de roos en zal een van de meest gespeelde Nederlandse composities in binnen- en buitenland worden. Ruim een jaar later wordt de *Ballade van den merel* (1936) ten doop gehouden door het Rotterdams Philharmonisch Orkest onder leiding van Eduard Flipse met declamatie door Joanna Diepenbrock, dochter van de door Andriessen zo bewonderde componist Alphons Diepenbrock. In januari 1938 verzorgt Eduard van Beinum met het Concertgebouworkest de première van zijn *Tweede Symfonie*. Ten behoeve van het AMV-onderwijs van zijn Muziekschool in Zeist schrijft hij *Ca. twintig korte pianostukjes* (1937-1938), kleine ritmische etudes met aanwijzingen voor instrumentatie met slagwerk. Er volgen voor orkest een *Capriccio* (1941) en een *Derde Symfonie* (1946), in het jaar van zijn vertrek uit Utrecht nog het *Ricercare* (1949). Met zijn eigen conservatoriumkoor en -orkest brengt hij in 1941 de première van de *Due Madrigali*, voor het eindexamen van zijn dochter Heleen schrijft hij *Variaties op een thema van Couperin* voor fluit-solo, harp en strijkers. Maar ook de aandacht voor de kerkmuziek is onverminderd groot. Deze composities worden dank zij zijn werkomstandigheden grootser van opzet dan in Haarlem. In 1935 componeert hij zijn indrukwekkende *Missa Diatonica* voor zesstemmig koor a cappella die voor het eerst door het kathedrale koor onder zijn leiding wordt gezongen op Kerstmis 1935. Tussen 1938 en 1942 ontstaat in etappes de grote *Missa Christus Rex* voor dubbelkoor en orgel, in 1944 componeert hij nog twee missen voor het kathedrale koor, een *Magnificat* (1937) en een *Te Deum* (1943) en vele kleinere werken. Zijn belangrijkste orgelwerk uit die jaren is de *Sinfonia* (1941), opgedragen aan de Belgische organist Flor Peeters en door deze in de Dom in première gebracht. Kort voordat Hendrik Andriessen Utrecht zal verlaten voltooit hij zijn in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen geschreven opera *Philomela* (1949), die tijdens het Holland Festival in 1950 in première zal gaan.

En nog is zijn energie niet uitgeput. In 1941 publiceert hij een biografie over César Franck, waarvan kort na verschijnen al een Engelse vertaling op de markt komt.

Ook als uitvoerend musicus blijft hij actief, als organist en talloze keren als pianist. Een gedenkwaardig concert vindt plaats in de Domkerk op 17 oktober 1938: Andriessen werkt mee aan een

improvisatieconcert waarop zich verder nog Cornelis Bute, Anthon van der Horst en Jan Mul laten horen, een concert dus dat vele jaren op het Haarlemse orgelconcours vooruitloopt en waarvan een stimulerende werking uitgaat. In 1939 speelt hij op invitatie van de Association 'Les Amis de l'Orgue' in de Église de St. François Xavier te Parijs. Na de oorlog ontvangt hij een uitnodiging voor een tournee in Denemarken samen met de sopraan Jo Vincent. En nog steeds dirigeert hij zijn eigen werken.

Zoals voor velen is de periode 1940-1945 ook voor Hendrik Andriessen een veelbewogen tijd. Allereerst verordonneert de rijkscommissaris in bezet Nederland, Arthur Seyss-Inquart, de gijzeling van vele Nederlandse mannen, wier namen de NSB heeft verzameld. Op 13 juli 1942 worden circa 800 mannen onder wie de broers Willem en Hendrik Andriessen geïnterneerd in het Noordbrabantse Haaren en later overgebracht naar Sint Michielsgestel. De avondbladen melden dat de gijzelaars bij daden van sabotage door de bevolking zullen worden aangepakt. "Ze staan borg met hun leven." Beide broers proberen desondanks de moed niet te verliezen en ondervinden veel steun aan elkaar. Grote zorg heeft Andriessen over zijn gezin en over zijn conservatorium, waar zijn dochter Heleen zo veel mogelijk de honneurs waarneemt. Het duurt enige tijd voordat hij weer aan componeren toekomt. En uiteraard proberen beide broers toch muziek te maken. Zijn vijftigste verjaardag op 17 september gaat niet ongemerkt voorbij, niet alleen krijgt hij bezoek van zijn vrouw en oudste dochter, ook ontvangt hij de *Missa Trium Puerorum* die zijn leerlingen Jan Mul, Herman Strategier en Albert de Klerk voor hem geschreven hebben. En in Utrecht en Haarlem wordt eveneens aandacht aan zijn verjaardag besteed.

Op voorstel van de eveneens in Sint Michielsgestel geïnterneerde Robert Peereboom, hoofdredacteur van het 'Haarlems Dagblad', die Andriessens lezingen over muziek in het kamp met veel enthousiasme beluistert, zal Hendrik na de oorlog gedurende een aantal jaren beschouwingen publiceren in het 'Haarlems Dagblad' over allerlei aspecten van de muziek en het muzikaleven. Een deel van deze beschouwingen wordt in *Over Muziek* (1950) en *Muziek en Muzikaliteit* (1952) in boekvorm gepubliceerd.

Op 18 december mag Hendrik het interneringskamp verlaten, mannen met de meeste kinderen mogen het eerst naar huis. Dat betekent echter niet dat hij zijn oude leven weer kan oppakken. Andriessen weigert lid te worden van de gehate 'Kultuurkamer', een door de Duitse bezetter tijdens de Tweede Wereldoorlog ingesteld instituut, waar iedereen die het vak van kunstenaar, schrijver, muzikant of podiumartiest wil uitoefenen zich bij moet aanmelden, en wordt in zijn artistieke mogelijkheden ernstig belemmerd. Wie zonder dat zijn aanmelding bij de Kultuurkamer is geaccepteerd toch artistieke arbeid verricht, riskeert een hoge boete. Andriessen kan dus niet meer optreden en zijn composities mogen niet worden uitgevoerd noch worden gedrukt, herdrukt of verkocht. Zijn activiteiten aan het conservatorium en aan de kerk kan hij echter zonder problemen hervatten, zijn werk aan het conservatorium valt voor de Kultuurkamer onder 'onderwijs' en dat aan de kerk onder 'religie'. De belangrijkste activiteit echter, de activiteit die zich in het hoofd afspeelt – het componeren – kan hem niet worden ontnomen.

Den Haag

Op 1 mei 1949 wordt Hendrik Andriessen benoemd tot directeur van het Haagse Koninklijk Conservatorium. Om zich optimaal aan deze nieuwe taak te kunnen wijden neemt hij ontslag bij het conservatorium in Amsterdam en bij beide vakinstellingen in Utrecht, terwijl hij ook zijn activiteiten aan de kathedraal van Utrecht staakt. Zijn oud-leerling Herman Strategier volgt hem op en zet de improvisatietraditie die Andriessen heeft gevestigd voort.

Andriessen blijft tot aan zijn pensioen in 1957 aan het conservatorium verbonden, acht jaar lang, maar in feite kan hij door een verminderde gezondheidstoestand slechts zes jaar volwaardig als directeur functioneren. Onder zijn leiding wordt de balletklas die in 1945 tot een eind is gekomen nieuw leven ingeblazen. In 1956 start een nieuwe opleiding, geleid door Sonia Gaskell, waarvoor direct veel belangstelling is en die tot op de dag van vandaag een bloeiend bestaan leidt. Een grote zorg is de

huisvesting van het conservatorium aan de Korte Beestenmarkt. Er is voortdurend gebrek aan ruimte. Na enkele jaren zijn er eindelijk nieuwbouwplannen, maar van nieuwbouw komt nog weinig terecht. Pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw, dus bijna 25 jaar na het vertrek van Andriessen, kan een nieuw pand worden betrokken. Andriessen timmert ook internationaal aan de weg en legt contacten met conservatoria in Brussel en Parijs. Naast zijn directeurstaak leidt hij de orkestklas en geeft hij compositie- en muziektheorielessen.

In augustus 1952 benoemt de Radboudstichting in Nijmegen Hendrik Andriessen tot buitengewoon hoogleraar met de leeropdracht: muziekwetenschap, in het bijzonder de muziekgeschiedenis en de esthetiek der muziek. Andriessen is geen vakmusicoloog, geen wetenschapsman, maar wel een uitvoerend kunstenaar en componist met een ongelooflijke hoeveelheid geestelijke bagage, die hij als geboren docent moeiteloos weet over te brengen. Zijn colleges aan studenten, die de muziekwetenschap als bijvak volgden, liggen veelal in het verlengde van de talloze opstellen en beschouwingen die hij zijn leven lang geschreven heeft. Hij behandelt de grote lijnen van de muziekgeschiedenis, sleutelwerken uit de literatuur, theoretische onderwerpen, maar houdt zich ook bezig met meer filosofische vragen als: wat is muziek, wat is de oorsprong van muziek, wat is muzikaliteit, wat is een muzikaal idee, wat is improviseren, wat componeren? Met name zijn afscheidscollege *De gedachtegang in de muziek* in 1963 is daar de neerslag van.

Een van de eerste werken die Andriessen in Den Haag voltooit is het *Ricercare* (1949) voor orkest. Niet lang daarna volgen meer orkestwerken: *Rhapsodie 'Wilhelmus van Nassouwe'* (1950-1951), de *Symphonische Etude* (1952) waarin Andriessen experimenteert met een twaalftoonreeks ter voorbereiding op zijn *Vierde Symphonie* (1954) hoewel beide werken ondanks de dodecafonie tonaal blijven, en de *Rhapsodie 'Libertas Venit'* (1954). In 1950 componeert Andriessen een *Concert* voor orgel en orkest, dat met de componist zelf aan het orgel in première gaat met het Concertgebouworkest onder leiding van Pierre Monteux, en dat eveneens klinkt tijdens de Haarlemse orgeldagen in 1957. Intussen vindt Andriessen nog tijd om in deze jaren een flinke reeks kamermuziekwerken te schrijven. Ook het orgel bedeeft hij met enkele solowerken, de kerkmuzikale werken zijn tijdens Andriessens conservatoriumjaren in de minderheid.

Geleidelijk bouwt Andriessen zijn concertpraktijk af, slechts incidenteel treedt hij nog op, onder meer als jurylid bij het Haarlemse Orgelconcours in 1954. In de tweede helft van de jaren vijftig laat zijn gezondheid hem regelmatig in de steek. Het is alsof hij nu, na zijn pensioen, de tol moet betalen voor een leven lang ongelooflijk hard werken. De stroom composities neemt begrijpelijkerwijs iets af maar is niettemin nog steeds indrukwekkend te noemen. En wanneer na een aantal jaren zijn fysieke gesteldheid stabiel geworden is zet hij zich weer dagelijks aan de creatieve arbeid en ontstaat er nog een reeks belangrijke werken.

In opdracht van de KRO componeert hij de omvangrijke *Missa Cogitationes Cordis* (1960) voor gemengd koor, volkszang ad libitum en orgel. Twee grote psalmen moeten worden genoemd: *Psalm 150 'Laudate Dominum'* (1958) en *Psalm 100 'Jubilate Deo omnis terra'* ('Laat de landen juichen God ter ere') (1963), beide voor gemengd koor en orgel. Op verzoek van een Italiaanse uitgeverij in Rome schrijft hij twee korte motetten. Grootser van opzet zijn de koorwerken met orkestbegeleiding, al dan niet met solisten, zoals *Veni Creator Spiritus* (1960), *Lux Jocunda* (1968) of het *Te Deum II* (1968), dat hij componeert in opdracht van de Grote of St. Laurenskerk te Rotterdam. Op wereldlijke teksten ontstaat nog een reeks belangrijke werken, zowel a cappella als voor grote bezettingen met orkest.

Ook de stroom instrumentale werken gaat gestaag verder. Er zijn werken voor orgel of piano alleen zoals de *Pianosonate nr. 2* (1966) of de *Orgelsuite* (1968), maar het accent ligt in deze jaren sterk op de kamermuziek, een hele reeks werken voor allerlei bezettingen zien het licht. In 1962 ontvangt Andriessen twee grote opdrachten, allereerst van het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland bij het 150-jarig bestaan van het Noord-Hollands Philharmonisch Orkest te Haarlem en vervolgens van de stad Amsterdam ter

gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het Concertgebouworkest. In 1969 ontstaat het *Concert* voor viool en orkest.

Een bijzondere reeks composities schrijft Hendrik Andriessen voor het Gemini-ensemble, bestaande uit zijn vier kleinkinderen Eugénie van der Grinten (dwarsfluit), Hen van der Grinten (hobo), Gijs van der Grinten (viool) en Frans van der Grinten (cello). Reeds in 1960, als de kinderen nog zeer jong zijn, schrijft Andriessen voor deze samenstelling een bescheiden huiskamer-muziekwerkje. Het eerste volwaardige werk is het *Concert Spirituel* (1966-1967). In 1970 ontstaan twee *Concertino's*, respectievelijk voor hobo en strijkorkest en voor cello en orkest, en de *Chromatische variaties* voor het complete kwartet en strijkorkest.

Heemstede

In september 1971 verhuist het echtpaar Andriessen naar een serviceflat in Heemstede, onder de rook van Haarlem, Hendriks geboortestad, waar zij in een rustige omgeving en goed verzorgd hun laatste jaren doorbrengen. Andriessen probeert uitvoeringen van zijn werken bij te wonen en af en toe bezoekt hij op zondag nog wel eens de Haarlemse St. Josephkerk, de kerk van zijn jeugd, waar Albert de Klerk nog steeds het orgel bespeelt.

De laatste vertelt in *Duizend kleuren van muziek – leven en werk van Hendrik Andriessen* (1992) hoe Andriessen hem begin 1977 per brief laat weten dat hij graag nog eens op het orgel wil spelen. “Niemand kan zoo naar orgelspelen verlangen als ik!” De Klerk: “Dit was in lange tijd niet gebeurd en ik vond het ontroerend hoe de oude meester weer de toetsen beroerde. Eerst nog wat weifelend, maar aldra kwam hij los in zijn improvisatie en hoorden wij de akkoorden en de manieren die ons zo vertrouwd waren uit zijn Haarlemse tijd. Het was een ontroerend afscheid van zijn orgel, dat we niet licht zullen vergeten.”

Tot 1977 heeft Andriessen gecomponeerd. Op uitnodiging van de KRO schrijft hij in 1972 voor het 75-jarig bestaan van de kathedraal te Haarlem de *Missa ter Dankzegging* voor gemeentezang, gemengd koor en orgel op teksten uit *Vijftig Psalmen* door Huub Oosterhuis en Michel van der Plas. Enkele jaren later ontstaat voor de viering van het 150-jarig bestaan van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag de *Hymnus in Pentacosten* (1975) voor gemengd koor en orkest. Voor de viering van het 50-jarig jubileum ‘Hofstads Jeugd Orkest’ volgt in hetzelfde jaar *Ouverture ‘Chantecler’* voor orkest.

Voor zijn kleinkinderen schrijft hij in 1972 *Divertimento a cinque* voor fluit, hobo, viool, altviool en cello waartoe het Gemini-ensemble werd uitgebreid met violist Maarten Veeze. In 1974 ontstaat een *Sonate* voor fluit en piano; Eugénie van der Grinten en haar moeder Heleen, Andriessens dochter, geven in 1992 de eerste openbare uitvoering in het Stadhuis te Haarlem bij een herdenkingsconcert ‘Hendrik Andriessen 1892-1992.’

De imitatione Christi (1977) voor sopraan en orgel is waarschijnlijk Andriessens laatste compositie, geschreven op verzoek van de Utrechtse organist Piet van der Steen.

De fysieke gesteldheid van Hendrik is in deze jaren redelijk stabiel, maar zijn mentale gesteldheid neemt geleidelijk af. Nadat zijn vrouw Tine in 1975 is overleden woont Hendrik nog een aantal jaren alleen in zijn flat tot het noodzakelijk is hem in een verpleegtehuis in Haarlem op te nemen, waar hij op 12 april 1981 overlijdt, 88 jaar oud. De Requiemmis wordt opgedragen in zijn geliefde St. Josephkerk, Albert de Klerk bespeelt het orgel, waarna de begrafenis plaatsvindt op het R.K. kerkhof ‘Berkenrode’ te Heemstede, naast de St. Bavokerk.

Geraadpleegde werken

- Andriessen, H.** – *Over Muziek*; Utrecht/Antwerpen 1950
- Andriessen, H.** – *Muziek en Muzikaliteit*; Utrecht/Antwerpen 1952
- Andriessen, H.** – *Aspecten der Nederlandse Muziek*; Nijmegen/Utrecht 1952
- Andriessen, H.** – *De gedachtegang in de muziek*; Nijmegen/Utrecht 1963
- Cevaal, W.J.** – *Twee musici in oorlogstijd. Hendrik Andriessen en Albert de Klerk*, Haarlem 2017
- Eck, T. van** – *Hendrik Andriessen en het orgel* (vier afleveringen in het Gregoriusblad); Utrecht 1992
- Eck, T. van e.a.** – *Adema, 150 jaar orgelbouw*; Hillegom 2006
- Eck, T. van e.a.** – *Orgels in de Sint-Josephkerk te Haarlem*; Haarlem 2011
- Dox, Th.** – *Hendrik Andriessen, his life and works*; Rochester 1969
- Horst, A. van der** – *De Andriessens*; Hilversum 2013
- Houdijk, P.** – *Maarschalkerveerd & Zoon. In Kerkorgels*; www.paulhoudijk.nl 2008
- Jager, A. de e.a.** – *Duizend kleuren van muziek. Leven en werk van Hendrik Andriessen*; Zutphen 1992
- Klerk, J. de** – *Haarlems muzikleven in de loop der tijden*; Haarlem 1965
- Molenijzer, J.H. e.a.** – *Hendrik Andriessen Tachtig Jaar*; Haarlem 1972
- Paap, W.** – *Geschiedenis Kathedrale Koormuziek tot 1969. Het zangkoor Sint Gregorius Magnus 1869-1969*; Utrecht 1969
- Paap, W.** – *Muzikleven in Utrecht tussen de beide wereldoorlogen*; Utrecht/Antwerpen 1972
- Paap, W.** – *100 jaar muziekonderwijs in Utrecht. Gedenkschrift bij de viering van het eeuwfeest van het Utrechts Conservatorium en de Gemeentelijke Muziekschool Utrecht (1875-1975)*; Utrecht z.j.
- Peeters, P. e.a.** – *The Haarlem Essays. Celebrating Fifty International Organ Festivals*; Bonn 2014
- Samama, L.** – *Nederlandse muziek in de twintigste eeuw*; Amsterdam 2006
- Vernooij, A.** – *In Schoonheid biddende*; Nederlands Instituut voor Kerkmuziek 2002
- Vroomen, P. de** – *De doler en het kind van God. Correspondentie tussen Hendrik Andriessen en Pierre Kemp van 1918 tot 1962*; Baarn 1987

Werkenlijst

I. Vocale muziek

1. MISSEN

1a. Missen a cappella

- 1928 **Missa Simplex** (ordinarium) voor drie gelijke stemmen (SSA) a cappella
1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- Datering: *Dominica in albis* 1928.
- Eerste uitvoering op 27 april 1930 in de Kathedraal te Utrecht.
- 1928 **Missa Splendor Veritatis** (ordinarium) voor SATB a cappella
1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Het 'Benedictus' verschijnt als bijlage bij het Gregoriusblad in maart 1930.
- 1935 **Missa Diatonica** (ordinarium) voor SATTBB a cappella
1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- Datering: *Utrecht, 5 augustus* 1935.
- Eerste uitvoering op 25 december 1935; tweede uitvoering op 26 december 1935.
Beide uitvoeringen in de Kathedraal te Utrecht o.l.v. Hendrik Andriessen.
- 1942 **Missa Diatonica (1935) – Tantum ergo** (toegevoegd)
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- Datering: *Utrecht, 18 augustus* 1941.
- Het *Tantum ergo* is opgedragen aan Frans van Amelsvoort.
- Eerste uitvoering van de volledige mis inclusief *Tantum ergo* op 26 oktober 1941 in de Kathedraal van St. Jan in Den Bosch door Die Sangheren onser lieven Vrouwen der Schola Cantorum o.l.v. Frans van Amelsvoort.

1b. Missen met orgel

- 1918 **Missa in honorem Sacratissimi Cordis** (ordinarium, proprium + Tantum ergo) voor SA of TB en orgel
1. Introitus 'Miserebitur'; 2. Kyrie; 3. Gloria; 4a. Graduale 'O vos omnes'; 4b. Graduale post Septuagesimam 'Improperium expectavit'; 5a. Tractus 'Ego autem sum vermis'; 5b. Tempore paschali 'Alleluia. Domine Deus meus'; 6. Credo; 7. Offertorium 'Benedic anima mea' (a cappella); 8. Sanctus; 9. Benedictus; 10. Agnus Dei; 11. Communio 'Improperium expectavit' (zie nr. 4b.); 12. Tantum ergo.
Ms. Muziekbibliotheek van de Omroep, Hilversum (afschrift) – Van Rossum, Utrecht

- Enkele delen van de mis worden op 10 september 1919 uitgevoerd in de Grote Kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan, Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.

- 1925 **Missa in festo Assumptionis Beatae Mariae Virginis** (ordinarium, proprium + Tantum ergo) voor drie ongelijke stemmen (STB) en orgel
1. Introitus 'Gaudeamus omnes in Domino'; 2. Kyrie; 3. Gloria; 4. Graduale 'Propter veritatem'; 5. Credo; 6. Offertorium 'Assumpta est Maria'; 7. Sanctus; 8. Benedictus (a cappella); 9. Agnus Dei; 10. Communio 'Optimam partem'; 11. Tantum ergo.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- Datering: oktober 1925.
- Nr. 6. Offertorium 'Assumpta est Maria' wordt in 1922 als zelfstandig werk gecomponeerd en maakt later deel uit van deze mis.
- Op zondag 19 juni 1927 vindt een uitvoering plaats in de St. Antoniuskerk te Dordrecht.
- Op 8 december 1929 vindt een integrale uitvoering plaats in de St. Jozefkerk te Genève.
- De partituur bevat een inleiding van Hendrik Andriessen met opmerkingen voor dirigent en organist. Hij adviseert de dirigent te zorgen voor "edele, klare uitdrukking van tekst en muziek als eenheid" en tegelijk "te waken tegen dramatische tekstuitbeelding, tegen 'gevoels'-ontlading, kortom tegen alles wat niet in de muziek staat."
- 1931 **Missa Sponsa Christi in Festo dedicationis Ecclesiae** (ordinarium, proprium + Tantum ergo + Hymne 'Caelestis Urbs Jerusalem') voor SSA en orgel
1. Introitus 'Terribilis est locus iste'; 2. Kyrie; 3. Gloria; 4. Graduale 'Locus iste'; 5. Credo; 6. Offertorium 'Domine Deus'; 7. Sanctus; 8. Benedictus; 9. Agnus Dei; 10. Communio 'Domus mea'; 11. Tantum ergo; 12. Hymnus 'Caelestis urbs Jerusalem'.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- Datering: begin 1931.
- 1931 **Missa pro Defunctis** (ordinarium en proprium) voor TTB en orgel
1. Introitus 'Requiem aeternam'; 2. Kyrie (a cappella); 3. Graduale 'Requiem aeternam' – Tractus 'Absolve'; 4. Sequentia 'Dies irae'; 5. Offertorium 'Domine Jesu Christe'; 6. Sanctus (a cappella); 7. Benedictus; 8. Agnus Dei; 9. Communio 'Lux aeterna'; 10. Responsorium 'Libera me, Domine'.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: Lunteren, augustus 1931.
- Reverendissimo Domino H.J. Sondaal; et in memoriam patris.
- Het werk wordt in 1972 door Herman Strategier ontdekt in de nalatenschap van Jan Mul. Daarna is de compositie onderwerp geworden van een doctoraalscriptie aan het Instituut voor Muziekwetenschap te Utrecht door Jacques Maassen (1947-2013).
- Het ordinarium heeft zijn première mogen beleven: gedurende 1931 en 1932 worden de delen enkele keren uitgevoerd door het koor van de St. Josephkerk te Haarlem o.l.v. Jos de Klerk met Hendrik Andriessen aan het orgel.

- Op 25 november 1973 zendt de KRO in het programma 'Laudate' de première van het volledige werk uit, verzorgd door een koor van Utrechtse studenten o.l.v. Jos Leussink, en Jacques Maassen orgel.

1937 **Feria II post Pascha** (proprium) voor TTBB en orgel

1. Introitus 'Introduxit vos Dominus'; 2. Graduale 'Haec dies'; 3. Sequentia 'Victimae paschali'; 4. Offertorium 'Angelus Domini'; 5. Communio 'Surrexit Dominus'.

Kopie koorpartijen in Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Verblijfplaats volledige partituur onbekend.

- Gecomponeerd in opdracht van de Nederlandse Sint Gregorius Vereniging, afdeling bisdom Den Bosch.

- Eerste uitvoering op Tweede Paasdag 29 maart 1937 ter gelegenheid van de St. Gregoriusdag te Eindhoven in de voormalige dekenale kerk aldaar door een selectie zangers van de Eindhovense korenbond o.l.v. Hendrik Andriessen en W. van Kalmthout orgel.

1937 **In festo Nativitatis Beatae Mariae Virginis** (proprium) voor STB en orgel

1. Introitus 'Salve Sancte parens'; 2. Graduale 'Benedicta et venerabilis'; 3. Offertorium 'Beata es Virgo Maria'; 4. Communio 'Beata viscera'.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk

- Datering: Utrecht, 19 mei 1937.

- Gecomponeerd in opdracht van de Nederlandse Sint Gregorius Vereniging.

- Eerste uitvoering op 8 september 1937 ter gelegenheid van de St. Gregoriusdag te Alkmaar in de St. Laurentiuskerk door drie Alkmaarse parochiekooren o.l.v. Dr. A.I.M. Kat.

1938-1942 **Missa Christus Rex** voor het feest van "Christus' Koningschap" (ordinarium, proprium + Asperges me, Tantum ergo, Laudate Dominum) voor SATB en TTB(B) en orgel

1. Introitus 'Dignus est Agnus'; 2. Kyrie; 3. Gloria; 4. Graduale 'Dominabitur'; 5. Credo; 6. Offertorium 'Postula a me'; 7. Sanctus; 8. Benedictus; 9. Agnus Dei; 10. Communio 'Sedebit 'Dominus'; 11. Asperges me; 12. Tantum ergo; 13. Laudate Dominum (Ps. 117).

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht / Ascolta, Houten (aparte uitgave van deel 13)

- Datering proprium: Utrecht, juli 1938.

- Asperges me, Tantum ergo en Laudate Dominum: voltooid 8 april 1940.

- In de autograaf van het proprium spreekt Hendrik Andriessen over twee koren: een 'altaar-koor' (SATB) en een 'achter-koor' (TTB).

- Eerste uitvoering van het proprium op 30 oktober 1938 (met de ordinariumgezangen uit de Missa Sponsa Christi) door het kathedrale koor te Utrecht o.l.v. A.C. Ramselaar en Sjef van der Eerden, en Hendrik Andriessen orgel.

- Eerste uitvoering van proprium én ordinarium op 27 oktober 1940 door het kathedrale koor te Utrecht o.l.v. Sjef van der Eerden en pater J. Vollaerts SJ, en Hendrik Andriessen orgel.

- Als Credo gebruikt men aanvankelijk een bewerking van het Credo uit de 'Missa Sponsa Christi' uit 1931-1932. Het Credo behorend bij de 'Missa Christus Rex' wordt voltooid op 10 november 1942 te Sint Michielsgestel.

- 1944 **Missa Lauda Sion** (ordinarium, proprium) voor SATTBB en orgel
 1. Introitus 'Cibavit eos'; 2. Kyrie; 3. Gloria; 4. Graduale 'Oculi omnium'; 5. Tractus 'Ab ortu solis'; 6. Sequentia 'Lauda Sion' in canto gregoriano, senza organo; 7. Offertorium 'Sacerdotes Domini'; 8. Sanctus; 9. Benedictus; 10. Agnus Dei; 11. Communio 'Quotiescumque manducabitis'.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Annie Bank, Amsterdam
 - Datering: augustus 1944.
 - Gecomponeerd in opdracht van het Gezelschap van de Stille Omgang ter gelegenheid van het Zesde Eeuwfeest van het Mirakel van Amsterdam 1345-1945.
- 1944 **Missa Sanctus Gregorius Magnus** (ordinarium) voor TTBB en orgel
 1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (in het archief van Jurriaan Andriessen een afschrift door Hendrik Andriessen zelf, gedateerd september/ oktober 1959) – Ascolta, Houten
 - Datering: 27 september 1944.
 - Gecomponeerd in opdracht van den Heer H. van Kent bij gelegenheid van zijn 65-jarig jubileum als lid van het zangkoor 'St. Gregorius Magnus' van de Kathedraal te Utrecht.
- 1944 **Missa in facie tribulationis** (ordinarium) voor SATTBB en orgel
 1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag + Muziekbibliotheek van de Omroep, Hilversum – Ascolta, Houten
 - Aan het koor 'St. Gregorius Magnus' van de Kathedrale Kerk te Utrecht en dirigent Sjef van der Eerden.
- 1946 **Missa Sanctus Ludovicus** (ordinarium) voor drie gelijke stemmen en orgel
 1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- 1946 **Missa Solemnis** (ordinarium, proprium) voor SATB en SATB en orgel
 1. Introitus 'Nunc scio vere'; 2. Kyrie; 3. Gloria; 4. Graduale 'Constitues eos principes'; 5. Credo; 6. Offertorium 'Constitues eos principes'; 7. Sanctus; 8. Benedictus; 9. Agnus Dei; 10. Communio 'Tu es Petrus'.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
 - Datering: Utrecht, 12 maart 1946.
 - Gecomponeerd in opdracht van dagblad 'De Tijd' ter gelegenheid van het eeuwfeest.
 - Eerste uitvoering op 29 juni 1946 in de Mozes en Aäronkerk te Amsterdam door het versterkte koor van het Missiehuis Driehuis o.l.v. Jan Mul en Albert de Klerk orgel.
 - Waarschijnlijk is de mis tussen 1946 en 1992 niet gezongen.
 - Op 22 maart 1992 klinkt in de St. Martinuskerk te Sneek een uitvoering door de Sneker Cantorij o.l.v. Bob Pruiksma en Frits Haaze orgel. Herhalingen door dezelfde uitvoerenden vinden plaats op 28 juni 1992, wederom in de St. Martinuskerk te Sneek, en op 5 juli 1992 in de Kathedraal te Utrecht.

- 1952 **Missa Te Deum laudamus** (ordinarium) voor SATTBB en orgel
 1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (kopie); originele manuscript archief
 St. Martinuskoor, Venlo – Van Rossum, Utrecht
 - Datering: Den Haag, augustus 1952.
 - Gecomponeerd voor het St. Martinuskoor te Venlo bij gelegenheid van de plaatsing
 van het nieuwe 3-klaviërs Verschuieren-orgel, Kerstmis 1952.
 - Eerste uitvoering op 26 december 1952 in de St. Martinuskerk te Venlo door het St.
 Martinuskoor o.l.v. Lo de Rooy en Hendrik Andriessen orgel.
- 1958 **Missa Fiat Voluntas Tua** (ordinarium) voor twee gelijke stemmen en
 orgel
 1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Credo; 4. Sanctus; 5. Benedictus; 6. Agnus Dei.
 Ms? – Van Rossum, Utrecht
 - Opgedragen aan Louis Joseph Andriessen.
 - Oorspronkelijk uitgegeven door het Gregorian Institute of America, Ohio.
- 1959 **Missa Populi** (ordinarium) afwisselend koor en volk eenstemmig en orgel
 1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Sanctus; 4. Benedictus; 5. Agnus Dei.
 Ms? – Van Rossum, Utrecht
 - Oorspronkelijk uitgegeven bij World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio.
- 1960 **Missa Cogitationes Cordis** (ordinarium, proprium) voor SATB, volkszang
 ad libitum en orgel
 1. Introitus 'Cogitationes cordis eius'; 2. Kyrie; 3. Gloria; 4. Graduale
 'Dulcis et rectos Dominus'; 5. Credo; 6. Offertorium 'Improperium
 expectavit'; 7. Sanctus; 8. Benedictus; 9. Agnus Dei; 10. Communio 'Unus
 militum'.
 Ms. Muziekbibliotheek van de Omroep, Hilversum – Van Rossum, Utrecht
 - Datering: 13 februari 1960.
 - Gecomponeerd in opdracht van de Katholieke Radio Omroep.
 - Op 27 maart 1960 uitzending door de KRO. Uitvoerenden zijn het Collegium
 Musicum Amstelodamense o.l.v. Toon Vranken, een heren- en jongenskoor voor de
 volkszang, en Bernard Bartelink orgel.
- 1963 **Missa in honorem St. Willibrordi** (ordinarium) voor TTB en orgel
 1. Kyrie; 2. Gloria; 3. Sanctus; 4. Benedictus; 5. Agnus Dei.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (kopie); autograaf in bezit van Jo
 Ivens te Hulst – Van Rossum, Utrecht
 - Datering: juli 1963.
 - Gecomponeerd in opdracht van het kerkbestuur van de Sint Willibrordus-basiliek te
 Hulst.
 - Eerste uitvoering op 7 november 1963 door het mannenkoor van de Sint
 Willibrordus-basiliek te Hulst o.l.v. Jo Ivens.
 - Het manuscript draagt nog niet de volledige titel van de mis. Er staat slechts: 'Missa
 a tre voci con accompagnamento d'Organo (senza Credo)'.

- 1972 **Missa ter Dankzegging** voor gemeentezang, SATB en orgel. Teksten uit *Vijftig Psalmen* door Huub Oosterhuis en Michel van der Plas.
1. Intredezing 'Brenge dank aan God' (Ps. 118); 2. Zang om ontferming 'Gij zult ons allen lonen' (Ps. 19); 3. Tussenzang 'Wie God in ere houdt' (Ps. 25); 4. Zang ter inleiding van het dankgebed 'Mijn Heer en mijn God' (Ps. 104); 5. Zang ter inleiding op de Instellingswoorden 'Gij laat het gras groeien' (Ps. 104); 6. Zang ter afsluiting van de Instellingswoorden 'Uit zoveel dingen spreekt Uw wijsheid' (Ps. 104); 7. Zang na de Memoria 'Alles wacht op U' (Ps. 104); 8. Zang ter inleiding van de communie 'Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld'; 9. Zang tot besluit van de viering 'Ik dank God uit de grond van mijn hart' (Ps. 103).
- Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (kladversie). Autograaf in bezit van Anton Vernooij te Zeist – Gooi & Sticht, Hilversum
- Datering: Kerstmis 1972.
 - Eerste uitvoering op 6 mei 1973 bij het 75-jarig bestaan van de Kathedrale Basiliek St. Bavo te Haarlem door het kathedrale koor o.l.v. Jan Valkestijn en Bernard Bartelink orgel.
 - Voor het componeren van de Missa ter Dankzegging wordt Hendrik Andriessen door de KRO uitgenodigd ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag.

1c. Missen met andere instrumentale begeleiding

- 1954 **Festum Immaculati Cordis Beatae Mariae Virginis** (die 22 Augusti) voor SATB en koperblazers (4331). Alleen proprium.
1. Introitus 'Adeamus'; 2. Graduale-Alleluia 'Exsultabit cor meum'; 3. Offertorium 'Exsultavit spiritus meus'; 4. Communio 'Dixit Jesus matri suae'.
- Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: april 1954.
 - Gecomponeerd in opdracht van de Stichting Mariahulde ten behoeve van de nationale Maria Hulde in het kader van het Mariajaar 1954 in het stadion van sportpark 'De Vliert' in 's Hertogenbosch. Op het programma staat een openluchtspel gevolgd door een mis waarbij alle bisschoppen van Nederland aanwezig zijn.
 - Gezien de openluchtmanifestatie schrijft Andriessen op het voorblad van de partituur: "De sterktegraad der begeleiding moet gemeten worden naar de plaats van het koor (openlucht of tent). De aanduiding mf is dus niet precies beslissend. In de maten waarin het koor zwijgt kan het dynamische teken precies genomen worden. Het koor dient uit tenminste 70 jongens en 40 mannen te bestaan."
 - Eerste uitvoering op 22 augustus 1954, het feest van het Onbevlekt Hart van Maria, door het Utrechts Kathedrale Koor onder leiding van Huub Voncken, directeur van de Kerkmuziekschool te Utrecht, en leden van het Brabants Orkest. Het gregoriaanse ordinarium en het afsluitende Te Deum worden door alle aanwezigen gezongen met een voorzangersgroep onder leiding van Wim Jansen, samengesteld uit de Schola Cantorum van het Groot-Seminarie Haaren en het kerkkoor van de kerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Oss.
- Festum Immaculati Cordis Beatae Mariae Virginis** (die 22 Augusti) voor SATB en orgel. Orgelbewerking door Lourens Stuifbergen
- Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten

2. WERKEN OP GEESTELIJKE TEKSTEN

2a. Werken op geestelijke teksten a cappella

- 1913 **Ave Maria (1)** voor SATB
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: 20 augustus 1913.
- Uitvoering op 20 januari 1914 door het koor 'Onder Ons' te Haarlem o.l.v. Henri Pielage.
- Dit werk wordt in 2013 in de nalatenschap van Herman Strategier aangetroffen.
- 1915 **Veni Sancte Spiritus** voor SATB
Ms? – In Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (kopie print)
- Datering: 24 oktober 1915.
- Opgedragen aan de Weleerwaarde Heer Th.J. Gielen.
- 1917 **Offertorium 'In te speravi'** (uit Missa pro Sponso et Sponsa) voor TTBB
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: 7 augustus 1917.
- 1917 **Tantum ergo (1)** voor SATB
Ms? – Van Rossum, Utrecht
- 1917? **Cantate 'Hulde aan het Priesterschap'** voor gemengd koor (SATTBB?).
Tekst: pastoor H.A. Bots.
Ms?
- De cantate is mogelijk in 1917 uitgevoerd in Lutjebroek bij de onthulling van een standbeeld voor zouaaf Pieter Jansz. Jong.
- Op 17 augustus 1926 vindt een uitvoering plaats in de Gemeentelijke Concertzaal te Haarlem ter gelegenheid van het 25-jarig priesterfeest van de heer H.J.C. Sondaal, pastoor van de St. Josephkerk. Het koor, samengesteld uit dames en heren van de parochie, staat onder leiding van Jos de Klerk.
- In de zomer van 1927 vindt met veel succes drie keer een uitvoering plaats te Wognum door het R.K. Kerkkoor o.l.v. Hr. P. Korver, die in een brief van 20 juni 1927 aan Hendrik Andriessen nadrukkelijk bovenstaande bezetting van zijn koor opgeeft. Uit zijn schrijven van 31 augustus 1927 kan men opmaken dat het werk eerder ook in Enkhuizen is uitgevoerd.
- 1918? **Libera me, Domine** voor TTBB
Ms. Stadsarchief Amsterdam (afschrift) – Ascolta, Houten
- Uitvoering op 3 juni 1918 in het Concertgebouw te Amsterdam door de Amsterdamse Koninklijke Liedertafel Apollo o.l.v. Fred Roeske. Aan dit concert wordt o.a. medewerking verleend door Willem Andriessen.
- 1920? **Salve Regina** (canone in stile antico) voor drie gelijke stemmen
Ms? – Van Rossum, Utrecht (in bundel *Laudate Jubilate, 1884-1934 – Lofstukken voor drie gelijke stemmen met en zonder orgel*)

- 1921 **[De die aeternitatis](#)** voor SATB. Tekst: Thomas a Kempis
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
 - *Uitvoeringen op 10 en 11 november 1924 in de grote zaal van het Concertgebouw door De Hollandse Madrigaalvereniging o.l.v. Sem Dresden. Concert voor de Amsterdamse Kunstkring 'Voor allen'.*
 - *Uitvoering op 16 oktober 1925 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht door De Hollandse Madrigaalvereniging o.l.v. Sem Dresden. Concert ter gelegenheid van het gouden jubileum van de Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging.*
- 1921 **Christus stervende** voor TTBB. Tekst: Heiman Dullaert.
 Ms? – Alsbach, Amsterdam
 - *Verplicht koor voor de zangwedstrijd te Zandvoort op 25 en 26 juni en 2, 3, 10, en 17 juli 1921, uitgeschreven door de Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer 'Zandvoort's Bloei'.*
- 1922 **Tenuisti** voor TTBB
 Ms? – W.L. en J. Brusse Uitgevers Mij., Rotterdam
 - *Voor het Internationaal Concours 1923, georganiseerd door Liedertafel 'Amstel's Werkman' ter gelegenheid van haar 35-jarig bestaan op 28, 29 april en 6, 13, 19, 20, 21 mei in het Concertgebouw te Amsterdam.*
- 1932 **Motet 'Qui habitat'** voor SATB
 Ms? – Alsbach; later Harmonia, Hilversum (in bundel *Vox neerlandica – vijf eeuwen gemengd koor a cappella*)
 - *Voor het Internationaal Zangconcours te Amsterdam in 1932, uitgeschreven door de Liedertafel 'Onderlinge Oefening', voor de afdeling 'uitmuntendheid gemengde koren'.*
 - *De ronde 'uitmuntendheid gemengde koren' vindt plaats op zondag 13 juni 1932 in het Concertgebouw te Amsterdam.*
 - *Op 18 december 1932 vindt in het Concertgebouw te Amsterdam een uitvoering plaats door het gemengde koor 'Zanglust', dat daarmee de eerste prijs behaalt.*
- 1935? **Processie Palmzondag** voor SATB. 1. Occurunt turbae; 2. Ingrediente.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Moebiprint, Heerhugowaard
- 1943 **Tantum ergo (3)** voor TTBB
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- 1943 **Ave Maria (2)** voor SATB [→ Muziekdramatische werken 3.]
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (autograaf?) – Annie Bank, Amstelveen
- 1944 **Ave Maria (3)** voor SATB
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
 - *Datering: februari 1944.*
 - *Voor het koor van de Kathedraal van St. Jan in Den Bosch en de dirigent Frans van Amelsvoort.*

- 1945 **Psalm 47 'Volcken allerhandt, klappert in de handt'** voor SATB. Tekst: Marnix van St. Aldegonde.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Annie Bank, Amsterdam
- Datering: Utrecht, mei 1945.
- Eerste uitvoeringen op 9 en 10 juni 1945 in het Concertgebouw te Amsterdam door het kathedrale koor te Utrecht o.l.v. Sjef van der Eerden.
- 1949 **1. O Jesuskind wij danken nu; 2. Trouw aan Jesus (Wij knielen aan Uw voeten)** voor unisono in Missie-zangbundel
Ms? - Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid
- 1958 **Liturgie volgens Slavisch-Byzantijnse Ritus** voor SATB
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Vierstemmige zettingen op bestaande melodieën, geschreven in opdracht van de Russische Katholieke Kerk te Den Haag.

2b. Werken op geestelijke teksten met orgel of piano

- 1912/13 **Veni Creator Spiritus (1)** voor SATB en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- Datering: Haarlem 1913.
- Op Pinksteren 26 mei 1912 wordt in de St. Josephkerk te Haarlem een 'Veni Creator Spiritus' van Hendrik Andriessen voor gemengd koor en orgel gezongen. Mogelijk gaat het om een eerdere versie van dit werk.
- Uitvoering op 15 augustus 1917 in de St. Josephkerk te Haarlem.
- 1916 **O sacrum convivium** voor zang en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- Datering: Pasen 1916.
- Eerste uitvoering op 11 augustus 1920 in de Grote Kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen orgel.
O sacrum convivium voor zang en piano
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: Goede Week 1916.
- 1916 **Adoro te** voor bariton en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: 26 september 1916.
- Voor Jos de Klerk.
- Uitvoering op 15 augustus 1917 in de St. Josephkerk te Haarlem door Jos de Klerk bariton en Hendrik Andriessen orgel.
- 1919 **Graduale 'Speciosus'** voor tenor en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: 4 augustus 1919.
- Voor Louis van Tulder.
- Eerste (?) uitvoering op 10 september 1919 in de Grote Kerk te Haarlem door Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.

- 1919 **Magna Res est amor** voor sopraan of tenor en orgel. Tekst: Thomas a Kempis.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
 - Datering: 1 maart 1919.
 - Voor Mia Peltenburg.
 - Uitvoering op 10 september 1919 in de Grote Kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen orgel.
 - Uitvoering op 11 augustus 1920 in de Grote Kerk te Haarlem door Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.
Magna Res est amor (1919) voor sopraan of tenor en orkest [→ Vocale muziek 2c.]
 Bezetting: 2222 4000 str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- 1919? **Iesu Redemptor** voor zang en piano
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
 - Eerste (?) uitvoering op 17 september 1919 bij de Nederlandse Componistenavond in het Stedelijk Museum te Amsterdam door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1920 **Fiat Domine** voor zang en piano/orgel. Tekst: Thomas a Kempis.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
 - Eerste uitvoering op 11 augustus 1920 in de Grote Kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen orgel.
Fiat Domine (1930) voor zang en strijkorkest [→ Vocale muziek 2c.]
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- 1920 **Crucem tuam** voor zang en orgel
 Ms?
Crucem tuam (1930) voor zang en strijkorkest [→ Vocale muziek 2c.]
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- 1920 **Tractus 'Qui habitat'** voor sopraan, tenor en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
 - Eerste uitvoering op 11 augustus 1920 in de Grote Kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan, Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.
- 1921 **Oratio pro amore Dei** voor zang en orgel. Tekst: Thomas a Kempis.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
 - Datering: 14 maart 1921.
- 1921 **Dirigatur, Domine** voor zang en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
 - Datering: 3 april 1921.
- 1921 **Graduale-Tractus 'Requiem' – 'Aan de nagedachtenis van Alphons Diepenbrock'** voor tenor en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk

- Datering: 10 juni 1921.

- Eerste uitvoering op 1 juli 1921 in de Grote Kerk te Haarlem door Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.

- 1921 **Cantique Spirituel** voor zang en piano/orgel. Tekst: St. Jean de la Croix.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Alsbach, Amsterdam
- Opgedragen aan Gesina en Helena Andriessen, dochters van de componist.
- Eerste uitvoering op 1 juli 1921 in de Grote Kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen orgel.

Cantique Spirituel (1924) voor sopraan of tenor en strijkorkest [→
Vocale muziek 2c.]

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- 1921 **Le Chemin de la Croix – huitième station** voor tenor en orgel. Tekst: Paul Claudel.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Eerste uitvoering op 1 juli 1921 in de Grote Kerk te Haarlem door Maria Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen orgel.

- Onder het handschrift staat 27 maart 1922 wat erop wijst dat Andriessen het werk toen vermoedelijk voor tenor heeft bewerkt.

- 1922 **La Sainte Face** voor zang en orgel. Tekst: Paul Claudel.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk

- Datering: 23 mei 1922.

- Eerste uitvoering op 30 juni 1922 in de Grote Kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen orgel.

- 1922 **Offertorium 'Assumpta est Maria'** voor eenstemmig koor en orgel

Ms? – Desclée, Tournai (later Van Rossum, Utrecht)

- Hendrik Andriessen schrijft als bezetting: 'voor eenige tenoren of sopranen met begeleiding van orgel'

- Bijlage bij het Gregoriusblad, juli 1923.

- In 1925 toegevoegd aan de 'Missa in festo Assumptionis Beatae Mariae Virginis'.

- 1923 **Miroir de Peine** voor sopraan en orgel. Tekst: Henri Ghéon.

1. Agonie au jardin; 2. Flagellation; 3. Couronnement d'épines; 4. Portement de croix; 5. Crucifixion.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk

- Datering: 11 mei 1923

- Voor de heer en mevrouw Ch.-Ed. Raymond.

- Eerste uitvoering op 11 september 1923 in de Grote kerk te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen orgel.

Miroir de Peine (1933) voor sopraan en strijkorkest [→ Vocale muziek
2c.]

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- 1925? **Sequentia 'Trinitas'** voor tenor en orgel (bewerking door Hendrik Andriessen)
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Eerste (?) uitvoering op 3 augustus 1925 in de Grote Kerk te Haarlem door Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.
- 1925? **Sequentia 'Audi tellus'** voor tenor en orgel (bewerking door Hendrik Andriessen)
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Eerste (?) uitvoering op 3 augustus 1925 in de Grote Kerk te Haarlem door Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.
- 1925 **Iesu nostra redemptio** voor zang en orgel
Ms? – Maandblad *De Gemeenschap*, Utrecht december 1925
- Voor Jan Vollaerts
- 1925 **Sacerdos et Pontifex** voor koor unisono en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- 1927 **Benedictus** voor sopraan, tenor en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: 26 maart 1927.
- 1929 **Maria zart, von edler Art** voor mezzo-sopraan en orgel
Ms? – Alsbach, Amsterdam
- Opgedragen aan Anke Schierbeek.
- Eerste uitvoering 15 juli 1930 in de Remonstrantse Kerk te Rotterdam door Anny Lambrechts mezzo-sopraan en Ferdinand Timmermans orgel.
[Maria zart, von edler Art](#) (1953) voor mezzo-sopraan en strijkorkest [→
Vocale muziek 2c.]
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- 1931 **Hymnus 'Te Joseph celebrent' (1)** voor sopraan, bariton en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Alsbach, Amsterdam
- Datering: januari 1931.
- 1931 **O quam suavis est** voor twee gelijke stemmen en orgel
Ms? – Desclée, Tournai (later Van Rossum, Utrecht)
- Verschijnt als bijlage bij het Gregoriusblad in juli 1938.
- 1933 **Op Maria's Reyse naer Bethlehem** voor zang en piano. Tekst: Michiel de Swaen.
Ms? – Maandblad *De Gemeenschap*, Utrecht - kerstnummer 1933
- Datering: december 1933.
- 1936 **Noël en forme de Rondeau** voor zang en piano. Tekst: Nicolas Denisot.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Maandblad *De Gemeenschap*, Utrecht - kerstnummer 1936
- Datering: Advent 1936.

- 1937 **Iesu Corona Virginum** voor zang en orgel
Ms? – Maandblad *De Gemeenschap*, Utrecht - mei 1937
- *Bij het zilveren jubileum van Zr. Margaretha.*
- 1937 **Magnificat** voor SATB en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Annie Bank, Amsterdam
- 1937? **Tantum ergo (2)** voor SATB en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- 1939? **Ave Regina 'Heil U, heil U, Koninginne'** voor zang en piano. Tekst: Guido Gezelle.
Ms? – Spectrum, Utrecht (bundel *Zonnewijzer* 1939)
- 1942 **Maria, schoone Vrouwe** voor zang en piano. Tekst: naar het middel-Nederlands.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Annie Bank, Amsterdam
- *Datering: Haaren, 8 augustus 1942.*
- *Ter gelegenheid van de viering van Andriessens trouwdag 12 augustus.*
- *Versijnt in 1948 bij De Toorts, Heemstede in de bundel 'Het geestelijk lied van Nederland'.*
- 1942 **Een Schepping 'Toen God voor lang de wereld schiep'** voor sopraan en piano. Tekst: Fons Tuinstra.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Annie Bank, Amsterdam
- *Gecomponeerd in gijzeling te Haaren en St. Michielsgestel tussen 22 oktober 1942 en 8 december 1942.*
- *Ten behoeve van de actie 'Noord helpt Zuid'.*
- *In juli en augustus 1945 maken Jo Vincent sopraan en Emmy van Eden piano een tournee door Nederland en bezoeken o.a. Amsterdam, Breda, Rotterdam, Den Haag en Delft. Vrijwel steeds staat dit lied op het programma. In Breda wordt tevens het orgel bespeeld door Hendrik Andriessen.*
- 1943 **Te Deum I** voor SATB en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- *Datering: 17 april 1943.*
- *Gecomponeerd op verzoek van de heer H. van Kent, lid van het zangkoor 'St. Gregorius Magnus' van de Kathedraal te Utrecht.*
Te Deum I (1946) voor SATB en orkest [→ *Vocale muziek 2c.*]
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- 1944 **Trois Sonnets spirituels** voor zangstem (S) en orgel. Tekst: Philippe Desportes.
1. *La vie est une fleur espineuse et poignante; 2. Tourne un peu devers moi ; 3. Puisque le miel d'amour.*
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Donemus, Amsterdam
- *Datering: april 1944.*
- *Opgedragen aan de heer Th. de Groen.*

- 1944? **O liefste Jesu zoet ('Ik wil mij gans U geven nu')** voor zangstem en piano/orgel. Tekst: Guido Gezelle.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – uitgave 'Ons Leekenspel' 1944 onder de titel 'Twee communieliedereren'.
- *Opgedragen aan 'de jongens van de kathedraal'.*
- *Verschijnt in 1948 bij De Toorts, Heemstede in de bundel 'Het geestelijk lied van Nederland'.*
- *In 1960 verschijnt bij de World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio een alternatieve versie onder de titel 'O Lord with wond'rous Mystery'*
- 1945 **Dankbare Jubilacie** voor zang en piano. Tekst: Anton van Duinkerken.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Broekmans & Van Poppel, Amsterdam (in bundel *Samenklank 1: Lieder op Nederlandse teksten*)
- *Voor Jo Vincent.*
- *Eerste uitvoering op 25 mei 1945 in de Grote Bavo te Haarlem door Jo Vincent sopraan en Hendrik Andriessen orgel.*
- 1946 **Laudes Vespertinae** voor twee (nr. 1 t/m 8) en drie (nr. 9 t/m 11) gelijke stemmen en orgel. 1. Ave verum; 2. O quam amabilis; 3. Alma redemptoris mater; 4. Ave Regina coelorum; 5. Salve Regina; 6. Regina coeli; 7. Ave Maria; 8. Tantum ergo; 9. O sacrum convivium; 10. O esca viatorum; 11. Ave Maria.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- 1946 **Cantate Domino – Septem cantica sacra** voor STB en orgel. 1. O sacrum convivium; 2. O quam suavis est; 3. Alma redemptoris mater; 4. Ave Regina coelorum; 5. Regina coeli; 6. Salve Regina; 7. Tantum ergo.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
- 1946 **Hodie Christus natus est** voor SATTBB en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Annie Bank, Amsterdam
- *Datering: oktober 1946.*
- *Aan het zangkoor St. Gregorius Magnus van de Kathedraal te Utrecht.*
- 1946 **De Herders ('Omdat eenvoudigen verstaan')** voor zang en piano. Tekst: Anton van Duinkerken.
Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (exemplaar kerkblad)
- *Verschijnt in kerkblad 'Omhoog' in december 1946.*
- 1947 **Laudate Dominum (Ps. 117)** voor TTB en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum
- *Voor J. Wilderbeek.*
- *Op de partij staat gedrukt: '1922 – 1 augustus – 1947'.*
- 1948 **De koningsvanen trekken op** voor zangstem en orgel. Tekst: C. Nuyen.
Ms? – De Toorts, Heemstede (in bundel *Het geestelijk lied van Nederland*).
- *Tekst naar de hymne 'Vexilla Regis'.*
- 1948 **Heft der apostelen loflied aan** voor zangstem en orgel. Tekst: Hélène Nolthenius.
Ms? – De Toorts, Heemstede (in bundel *Het geestelijk lied van Nederland*).
- *Tekst naar de hymne 'Exsultet orbis gaudia'.*

- 1949 **Pater noster** voor SATB en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum/Herman Zengerink, Utrecht
 - Datering: 24 juli 1949.
 - Gecomponeerd ter gelegenheid van het Anno Santo 1950.
 - Gecomponeerd in opdracht van Mevrouw De Bruijn-van Lede en opgedragen aan de Eerw. Pastoor H.C. Bruggeman.
- 1952 **La Vierge à midi** voor zang en orgel. Tekst: Paul Claudel.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - *A ma chère fille Gésina.*
La Vierge à midi (1966) voor mezzo-sopraan en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift door Albert de Klerk) – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
 - 1966
 - à Mme. Elisabeth Cooymans-de Groot.
La Vierge à midi (1966) voor mezzo-sopraan en orkest [→ Vocale muziek 2c.]
 Bezetting: 1100 1000 str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: september 1966
- 1955 **Hymnus 'Te Joseph celebrent' (2)** voor SATB en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Ascolta, Houten
 - Gecomponeerd in opdracht van de St. Josephkerk te Hilversum ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan.
 - Eerste uitvoering op 19 maart 1956 in de St. Josephkerk te Hilversum.
- 1956 **Kerstlied 'Zingt het Kind een wiegelied en speelt op zilvren snaren'** voor zang en piano (begeleiding door Hendrik Andriessen)
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - Melodie onder de titel 'Fransch Kerstlied' overgenomen uit het parochieblad 'Sursum Corda', Kerstmis 1956.
 - Melodie is een eenvoudige variant van het lied 'Midden in de winternacht'.
- 1958 **Psalm 150 'Laudate Dominum'** voor STTB en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio – Van Rossum, Utrecht
- 1958 **Virginis Mariae laudes** voor SSA en orgel
 Ms? – Libreria Editrice Musicale Santa Cecilia, Roma
- 1959 **Tota pulchra, anima mea** voor twee gelijke stemmen en orgel
 Ms? – Libreria Editrice Musicale Santa Cecilia, Roma
- 1959 **Signum magnum** voor sopraan-solo, SATB en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
 - Datering: Tweede Paasdag 1959.

- 1959 **Hymnarium – Nederlandse hymnen op oude en nieuwe melodieën.** Vijf eenstemmige melodieën met orgelbegeleiding, alternerend koor en volk. Tekst: J. Nieuwhof SJ.
1. In den beginne was het Woord (Advent); 2. O Sion, sier uw bruidsvertrek (Lichtmis); 3. Ter bruiloft van het zuiver Lam (Allerheiligen); 4. Gij aarde breek in vreugde uit (Apostelfeesten); 5. O Christus, Gij zijt het Licht en de Dag (Completen).
Ms? – Gooi & Sticht, Hilversum
- 1959 **Alleluia – geestelijke liederen** voor zangstem en orgel. Samensteller H. Schelbergen SJ.
1. Hoe waart ge gelijk aan de vader; 2. Dit is mijn lichaam; 3. O heilige broeders en zusters; 4. O priester, die na Christi maat. Tekst: Henri Bruning (nr. 1 en 2), Michel van der Plas (nr. 3) en Guido Gezelle (nr. 4).
Ms? – Annie Bank, Amsterdam (bundel *Alleluia* 1959)
- Het lied 'O Priester, die na Christi maat' wordt gecomponeerd voor de viering op 15 augustus 1934 van het 40-jarig priesterfeest van de eerwaarde heer F.C. van Beukering, pastoor van de St. Josephkerk te Haarlem tussen 1932 en 1938. De andere liederen zijn uit 1959.
- 1960 **Mysteria Gaudiosa** voor sopraan- en altsolo, SSAA en orgel
Introductio – Gaude Dei Genitrix (SSAA)
1. Annuntiatio – Caelestis aulae Nuntius (sopraan- en altsolo, SSAA)
2. Visitatio – Virgo propinquam sanguine (sopraansolo, SSAA)
3. Nativitas Domini – Verbum, quod ante saecula (altsolo, SSAA)
4. Purificatio – Templo puellus sistitur (sopraansolo, SSAA)
5. Inventio pueri Jesu – Quem dolebat perditum (sopraansolo, SSAA)
Conclusio (6.) – Iesu tibi sit gloria (SSAA)
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: 25 februari 1960.
- De tekst heeft als basis de zogenaamde Vijf Blijde Geheimen, die tijdens het rozenkransgebed de eerste levensjaren van Jezus gedenken. Andriessen maakt gebruik van de hymne 'Caelestis aulae nuntius', waarvan de eerste vijf strofen met deze Vijf Blijde Geheimen corresponderen. Het geheel wordt voorafgegaan door een Introductio en besloten met een Conclusio, die overeenkomt met de zesde en laatste strofe van de hymne.
- Van dit werk zijn geen eerdere uitvoeringen bekend dan die op 7 oktober 1992 in de St. Martinuskerk te Venlo door het kamerkoor Cantate o.l.v. Gerard Franck en Jean-Pierre Steyvers orgel. Het Limburgs Dagblad van 5 oktober 1992 spreekt zelfs van een 'wereldpremière'.
- 1960 **O Lord with wond'rous Mystery** voor twee of drie gelijke stemmen en orgel ad libitum, en voor vier ongelijke stemmen en orgel ad libitum. Tekst: Michael Gannon.
Ms? – World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio
- Gebaseerd op de Nederlandse versie 'O liefste Jesu zoet (Ik wil mij gans U geven nu)' uit 1944.

- 1960 **Virgo speciosa 'Mira Dei caritas'** voor SSA en orgel. Tekst: Anonymus Gallus, 13de eeuw. "Melodia pastorale a una voce (2° e 3° voce ad libitum)"
Ms? – Libreria Editrice Musicale Santa Cecilia, Roma (in bundel *Virgo mater filia*)
- Eerste uitvoering op 18 mei 1969 in de Sint Vituskerk te Bussum in de versie voor één stem en orgel. Meinard Kraak bariton en Jan van Stokkum orgel
- 1961 **Vijf Marialiederen** voor zang en piano/orgel. Tekst: C.A. van der Maeden.
1. Aan de onbevlekt ontvangene: God had zijn eind'lijk uur verbeid; 2. Geen beeltenis, Marialief; 3. Maria-visitatie: Maria gaat met lichte tred; 4. Zoals mijn ziel Maria ziet: Geen lied kan ooit toereikend zijn; 5. Maria's moederschap: Maria, wil nog eens gedenken.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: oktober 1961.
- 1963 **Psalm 100 'Iubilate Deo omnis terra' ('Laat de landen juichen God ter ere')** voor SATB en orgel
Ms. Archief Van Rossum: Ascolta, Houten – Van Rossum, Utrecht
- Psalm 100 wordt in 1963 als vijfhonderdste uitgave gecomponeerd in opdracht van de uitgever Wed. J.R. van Rossum.
- De Nederlandse vertaling, die tegelijk met het Latijn in de partituur is opgenomen, is van de hand van Petra Hermans en houdt rekening zowel met de Latijnse Vulgaat-vertaling als met de oorspronkelijke tekst; bovendien houdt zij het ritme aan van de Latijnse tekst zodat zij, waar gewenst, in plaats van het Latijn gezongen kan worden.
- 1977 **De imitatione Christi** voor sopraan en orgel. Tekst: Thomas a Kempis.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- Gecomponeerd in opdracht van de Johan Wagenaar Stichting te Den Haag en opgedragen aan Jitske Steendam en Piet van der Steen.
- Eerste uitvoering op 25 november 1977 in de Oud-Katholieke Kathedraal Ste. Gertrudis te Utrecht door Jitske Steendam sopraan en Piet van der Steen orgel.
- Dit werk is naar alle waarschijnlijkheid de laatste compositie van Hendrik Andriessen.
- z.j. **Offertory Hymn 'Accept, O Father'** voor zang en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- z.j. **Thou the Vine** voor zang en piano/orgel. Tekst: Father Lindusky.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio
- z.j. **Where Charity and Love prevail** voor zang en piano/orgel. Tekst: Omer Westendorp.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio
- z.j. **Sint Laurenslied 'Die op Uw vuren rooster God tot ter dood beled'** voor zang en piano/orgel. Tekst: Jac. Schreurs MSC.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag

2c. Werken op geestelijke teksten met andere instrumentale begeleiding

1918-1919 **L'histoire de l'enfant de Dieu** voor sopraan- en tenorsolo, SATB en orkest. Tekst: Pierre Kemp.

Orkestbezetting: 2322 4331 timp perc str

1. Il était une fois (SATB)
2. Les ailes d'or de l'oiseau mystique (SATB)
3. L'enfant de Dieu (tenorsolo)
4. Ce jour là (SATB)
5. C'était dans les premiers jours (sopraansolo)
6. Un jour l'enfant de Dieu était tres triste (tenorsolo)
7. L'heure sombre de la mort (SATB)

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk

- Eerste uitvoering op 5 januari 1921 te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan, Jacques van Kempen tenor, Zangvereniging van de Maatschappij t.b.v. Toonkunst afdeling Haarlem, het Residentieorkest o.l.v. Louis Robert.

1919 **Magna Res est amor** (1919) voor sopraan of tenor en orkest [→ Vocale muziek 2b.]

Orkestbezetting: 2222 4000 str

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Eerste (?) uitvoering op 18 maart 1919 door Mia Peltenburg sopraan en de Concertvereniging Haarlem's Muziekkorps o.l.v. Hendrik Andriessen.

1920 **L'Attente mystique** voor sopraan en orkest. Tekst: Louis Le Cardonnel.

Orkestbezetting: 2222 2000 str

1. Ô mon Dieu, je reviens d'un long voyage amer;
2. Je cherche vos desseins, o Maître;
3. Je veux me reposer sur les collines saintes.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: 29 maart 1920.

- Eerste uitvoering op 17 januari 1921 te Utrecht door Mia Peltenburg sopraan en het Utrechts Stedelijk Orkest o.l.v. Hendrik Andriessen.

- Uitvoering op 10 juni 1922 in het Concertgebouw te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en de Haarlemse Orkest Vereniging o.l.v. Hendrik Andriessen. Concert ter gelegenheid van de jaarlijkse algemene vergadering van de Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging.

1924 **Cantique Spirituel** (1921) voor sopraan of tenor en strijkorkest [→ Vocale muziek 2b.]

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

1930 **Fiat Domine** (1920) voor zang en strijkorkest [→ Vocale muziek 2b.]

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Geïnstrumenteerd op 28 maart 1930.

1930 **Crucem tuam** (1920) voor zang en strijkorkest [→ Vocale muziek 2b.]

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Eerste (?) uitvoering 16 april 1930 in het Concertgebouw te Haarlem door Annie Woud alt en de Haarlemse Orkest Vereniging.

- 1933 **Miroir de Peine** (1923) voor sopraan en strijkorkest [→ Vocale muziek 2b.]
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Eerste uitvoering op 4 januari 1935 in de Gemeentelijke Concertzaal te Haarlem met Hélène Ludolph sopraan en de Haarlemse Orkest Vereniging o.l.v. Hendrik Andriessen.
- 1939 **Hymnus 'Frequentemus Hodie'** voor bariton, koperblazers (0330) en strijkers
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Gecomponeerd in opdracht van de Nederlandse Katholieke dag (Jaarfeest te Utrecht in 1939).
 - Eerste uitvoering op 7 november 1939 ter gelegenheid van de Willibrordherdenking in gebouw Tivoli te Utrecht door Johan Lammen bariton en het Utrechts Stedelijk Orkest o.l.v. Sjef van der Eerden.
- 1946 **Te Deum I** (1943) voor SATB en orkest [→ Vocale muziek 2b.]
 Orkestbezetting: 3222 4331 timp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- 1953 **Maria zart, von edler Art** (1929) voor mezzo-sopraan en strijkorkest [→ Vocale muziek 2b.]
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- 1960 **Veni Creator Spiritus (2)** voor SATB en orkest
 Orkestbezetting: 3222 4331 timp perc hp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Gecomponeerd in opdracht van het R.K. Residentiekoor ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan in 1961.
 - Eerste uitvoering op 13 november 1961 in het Gebouw voor Kunsten & Wetenschappen te Den Haag door het R.K. Residentiekoor en het Residentieorkest o.l.v. Kees Stolwijk.
- 1961 **Psalm 9 'Van harte blij wil ik Uw naam bezingen'** voor tenor-solo, SATB en orkest. Vertaling: Gabriël Smit.
 Orkestbezetting: 3222 4331 timp perc piano str
 Ms. Muziekbibliotheek van de Omroep – Donemus, Amsterdam
 - Gecomponeerd in opdracht van de Nederlandse Radio Unie.
 - Eerste uitvoering op 4 mei 1962 door Cornelis Kalkman tenor, Groot Omroepkoor en -orkest o.l.v. Henk Spruit, uitgezonden over Hilversum 1 en 2 ter gelegenheid van de nationale dodenherdenking.
- 1966-1967 **Cantate** voor bariton-solo, SATB, koperblazers (0331) en orgel
 1. 'Die op den troon zat' (tekst: Guillaume van der Graft); 2. 'Bij 't steken der bazuinen' (tekst: Jan Wit).
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Koninklijke Bond van Christelijk Zang- en Oratoriumverenigingen, Den Haag
 - Eerste uitvoering op 19 oktober 1967 tijdens een concert ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van Hendrik Andriessen in de dekenale kerk te Den Haag door Meinard Kraak bariton, het Haags Vocaal ensemble en het Dordrechts Katholiek Kamerkoor, Jan Schmitz orgel en instrumentalisten o.l.v. Cor Backers.

- 1966 **La Vierge à midi** (1952) voor mezzo-sopraan en orkest [→ Vocale muziek 2b.]
 Orkestbezetting: 1100 1000 str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *Instrumentatie september 1966.*
 - *Aan Liesbeth Cooymans-de Groot.*
 - *Eerste uitvoering op 26 november 1966 door Elisabeth Cooymans mezzo-sopraan en het ensemble 'Benedetto Marcello' in de kleine zaal van het Concertgebouw te Amsterdam.*
- 1968 **Lux Jocunda** voor tenor-solo, SATB en orkest. Tekst: Adam de Saint Victor.
 Orkestbezetting: 2222 2220 timp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *Datering: Den Haag 1968.*
 - *Gecomponeerd in opdracht van de Johan Wagenaar Stichting te Den Haag voor het Internationaal Koorfestival van 23 tot 28 juni 1969 in het Kurhaus te Scheveningen. Uitvoering o.l.v. Jo Ivens.*
- 1968 **Te Deum II** voor SATB en orkest
 Orkestbezetting: 2222 4331 timp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *Eerste uitvoering op 14 december 1968 in de Grote of St. Laurenskerk te Rotterdam door de Cantorij van de kerk, het Leids Kamerkoor, het NCRV Vocaal ensemble, koor en orkest van het Rotterdams Conservatorium o.l.v. Barend Schuurman.*
 - *Gecomponeerd in opdracht van gecommiteerden tot de zaken der Nederlandse Hervormde Gemeente te Rotterdam ter gelegenheid van de voltooide restauratie van de Grote of St. Laurenskerk.*
- 1975-1976 **Hymnus in Pentacosten** voor SATB en orkest
 Orkestbezetting: 3222 0330 timp perc hp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (klad autograaf) – Donemus, Amsterdam
 - *Gecomponeerd in opdracht van de Johan Wagenaarstichting te Den Haag, ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.*
 - *Eerste uitvoering op 13 december 1976 in de Remonstrantse Kerk te Den Haag door het koor en orkest van het Koninklijk Conservatorium o.l.v. Frans Moonen.*
 - *Hendrik Andriessen tekent bij dit werk aan: "Deze zogenaamde 'Italische Hymnus' is (aldus prof. Fr. van der Meer) onder de titel 'Hymnus in Pentacosten' evenals vele andere indertijd naar Engeland verhuisd op order van Karel de Grote en door hem in zijn gehele rijk ingevoerd. Muzikaal beschouwd een paar opmerkingen. Het werk heeft geen solisten en is voor koor met begeleiding van orkest gecomponeerd. De eerste zeven coupletten beginnen met 'Veni Creator'. Het volgende couplet 'Tu septiformis...' duurt tot en met 'sermone ditans' enz. Daarop volgt 'Accende lumen'. Hierna zingt het koor 'Hostem repellas...', dan 'Pacemque...' enz. met herhaling van 'Veni Creator'. De indeling van deze coupletten volgt de samenstelling. Het laatste couplet is een koor van spreekstemmen en tenslotte is het laatste couplet van het gedicht weggelaten. De aanvang voor orkest komt één maal verkort voor."*

3. WERKEN OP WERELDLIJKE TEKSTEN

3a. Werken op wereldlijke teksten a cappella

- 1917 **Sonnet 'Amour qui as ton regne en ce monde si ample'** voor SATB.
Tekst: Pierre de Ronsard.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: 15 juni 1917.
- 1918 **De Morgenstond** voor TTBB. Tekst: Jan Luyken.
Ms? Uitgave?
*- Gecomponeerd voor de Nationale Zangwedstrijd voor mannenkoren en gemengde koren ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum der liedertafel 'Haarlem's Zanggenot'.
- Eerste uitvoeringen op 13 juli 1918 te Haarlem door de deelnemende koren.*
- 1918 **Met kloeken arme/De zaaier** voor TTBB. Tekst: Guido Gezelle.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (autograaf?) – Annie Bank, Amsterdam
*- Datering: Haarlem, maart 1918.
- Aan de nagedachtenis van mijn vader.
- Tien jaar later wordt deze compositie gebruikt als verplicht werk bij de Nationale Zangwedstrijd voor mannenkoren en gemengde koren te houden op 28, 29 april en 5, 6, 13, 20 mei 1928 ter gelegenheid van het 60-jarig jubileum der liedertafel 'Haarlem's Zanggenot'*
- 1920 **Als het licht wordt** voor SATB. Tekst: J. Winkler Prins.
Ms? – Alsbach, Amsterdam
- Verplicht werk voor de grote zangwedstrijd voor mannenkoren en gemengde koren te houden op 12, 13, 19 en 20 juni 1920 ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de Koninklijke liedertafel 'Zang en Vriendschap' te Haarlem.
- 1921 **September, blaas** voor TTBB. Tekst: Carel Steven Adama van Scheltema.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (autograaf?) – Alsbach, Amsterdam
- Verplicht werk voor de zangwedstrijd te Zandvoort op 25 en 26 juni en 2, 3, 10, en 17 juli 1921, uitgeschreven door de Vereniging tot bevordering van het Vreemdelingenverkeer 'Zandvoort's Bloei'.
- 1922 **Vrede** voor SATB. Tekst: Carel Steven Adama van Scheltema.
Ms? – W.L. en J. Brusse Uitgevers Mij., Rotterdam (in "Zingende Stemmen")
- Voor het Internationaal Concours 1923, georganiseerd door Liedertafel 'Amstel's Werkman' ter gelegenheid van haar 35-jarig bestaan op 28, 29 april en 6, 13, 19, 20, 21 mei in het Concertgebouw te Amsterdam.
- 1922 **De stilte** voor SATB. Tekst: Carel Steven Adama van Scheltema.
Ms? – W.L. en J. Brusse Uitgevers Mij., Rotterdam (in "Zingende Stemmen")
- Voor het Internationaal Concours 1923, georganiseerd door Liedertafel 'Amstel's Werkman' ter gelegenheid van haar 35-jarig bestaan op 28, 29 april en 6, 13, 19, 20, 21 mei in het Concertgebouw te Amsterdam. Uitvoeringen van dit koorwerk op 6 mei 1923.

- 1922 **Driekoningenlied** voor SATB. Tekst: Guido Gezelle.
Ms? – Alsbach, Amsterdam
- *Verplicht koor bij de Internationale Zangwedstrijd 1923, uitgeschreven door de Koninklijke Vereniging 'De verenigde zangers' te Amsterdam.*
- 1928 **Morgenzang** voor SATB. Tekst: H.C. Poot.
Ms? Uitgave?
- *Verplicht werk bij de Nationale Zangwedstrijd voor mannenkoren en gemengde koren te houden op 28, 29 april en 5, 6, 13, 20 mei 1928 ter gelegenheid van het 60-jarig jubileum der liedertafel 'Haarlem's Zanggenot'.*
- 1942 **Driestemmige Canon 'Er waren twee konijntjes'**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- *Datering: Haaren, 11 augustus 1942.*
- *Voor Cilia.*
- 1943 **Beknopte Feestcantate 'Lang zal-ie leven'. H.F. Andriessen, opus 1000**
voor SATB.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- *Datering: 11 juni 1943.*
- 1951 **[Drie liederen](#)** voor SATB. 1. De avondstond (tekst: Jan Luyken); 2. Op het Gesang van de Nachtegael (tekst: Willem Sluyter); 3. Morgen-gebet (tekst: Jacobus Revius).
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- 1958 **[Tre Canzoni](#)** voor SATB. 1. Stornello; 2. Sento nel core; 3. Danza, danza.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- *Datering: Den Haag, 23 mei 1958.*
- *Gecomponeerd in opdracht van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, en opgedragen aan Felix de Nobel en het Nederlands Kamerkoor.*
- *Uitvoering op 1 juni 1959 in de Hervormde Kerk te Rijswijk door het Nederlands Kamerkoor o.l.v. Felix de Nobel.*
- 1960 **De Nachtegael** voor vrouwenkoor (SSAA). Tekst: Willem Sluyter.
Ms? – Harmonia, Hilversum
- *Gecomponeerd in opdracht van de Koninklijke Bond van Zang- en Oratoriumverenigingen in Nederland.*
- 1963 **Rommelpot ('Oude bekenden')** voor driestemmig vrouwenkoor. Tekst: Paul van Ostayen.
Ms? – Harmonia, Hilversum (in *Muziekkalender*, deel 2)
- 1965 **[Omaggio a Marenzio](#)** voor SATB. Tekst: Fazio degli Uberti.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- *Gecomponeerd in opdracht van de Rotterdamse Kunststichting ter gelegenheid van de opening van het concertgebouw de Doelen in Rotterdam.*
- *Eerste uitvoering op 31 mei 1966 in de kleine zaal van de Doelen door het Nederlands Kamerkoor o.l.v. Felix de Nobel.*

- Hendrik Andriessen tekent bij dit werk aan: "De tekst is een fragment uit een gedicht in terzinen van Fazio degli Uberti (14de eeuw). De titel 'Omaggio a Marenzio' is door de componist ter ere van de muzikale stijl van Marenzio en zijn tijdgenoten gekozen."

- z.j. **Avond op het Forum Romanum 'De nacht is komend'** voor SATB (onvoltooid)
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- z.j. **Adieu, jardin d'enfance** voor SATB. Tekst: J. Hainaut.
Ms? – Koninklijke Bibliotheek van België, Brussel

3b. Werken op wereldlijke teksten met piano

- 1913 **What shall I do** voor zang en piano. Tekst: Mary Clemmer.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel Three Songs, nr. 1)
- Datering: 10 maart 1913.
- 1913 **Du** voor zang en piano. Tekst: Carl Bulcke.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel German Songs, nr. 1)
- Datering: juni 1913.
- 1913 **Twee liederen** voor zang en piano.
1. Erwacht. Tekst: Gustav Falke; 2. Gebet an den Sonntag. Tekst: Gustav Schüler
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (alleen lied nr. 2) – Alsbach, Amsterdam
- Datering: augustus 1913.
- Het tweede lied is opgedragen aan A. Ides.
- De liederen zijn uitgevoerd op 11 december 1917 te Haarlem door Mary Schurée sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- Uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1913 **Chanson 'Oh, viens dans mon âme froisée'** voor zang en piano. Tekst: Alfred de Musset.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel French Songs, nr. 1)
- Datering: 20 oktober 1913.
- 1914 **Hier in diesen erdbeklomm'nen Lüften** voor zang en piano. Tekst: Friedrich Rückert.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel German Songs, nr. 2)
- Datering: 7 juni 1914.
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.

- 1914 **Abendgang zur Geliebten** voor zang en piano. Tekst: Heinrich Hart.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel German Songs, nr. 3)
- Datering: 2 oktober 1914.
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1915 **Irrlicht** voor zang en piano. Tekst: Wilhelm Müller.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel German Songs, nr. 4)
- Datering: 21 april 1915.
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1915 **Mon âme a son secret** voor zang en piano. Tekst: Félix Arvers.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel French Songs, nr. 2)
- Datering: 6 mei 1915.
- Eerste (?) uitvoering op 11 december 1917 te Haarlem door Mary Schurée sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1915 **Das alte Lied 'Es war ein alter König'** voor zang en piano. Tekst: Heinrich Heine.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel German Songs, nr. 5)
- Datering: 28 mei 1915.
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1915 **Diesen Spiegel deiner Lieder** voor zang en piano. Tekst: Friedrich Rückert.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel German Songs, nr. 6)
- Datering: 12 juni 1915.
- Voor Tine.
- 1915 **Der Himmel hat eine Träne geweint** voor zang en piano. Tekst: Friedrich Rückert.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel German Songs, nr. 7)
- Datering: 5 juli 1915.
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1915 **Les Larmes** voor zang en piano. Tekst: Georges Boutelleau.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Alsbach, Amsterdam
- Datering: 3 oktober 1915.
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.

- 1915 **Liedje 'Mijn lieveke, daarom min je me'** voor zang en piano. Tekst: Mari Andriessen.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: 7 november 1915.
- 1916 **Quand ton sourire me surprit** voor sopraan of tenor en piano. Tekst: Armand Silvestre.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel French Songs, nr. 3)
- Datering: 10 februari 1916.
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1917 **Harmonie du Soir** voor zang en piano. Tekst: Charles Baudelaire.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Alsbach, Amsterdam
- Datering: 27 juni 1917.
- Eerste (?) uitvoering op 11 december 1917 te Haarlem door Mary Schurée sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1919 **Wijzang LV 'Loomheid is op uw hart'** voor zang en piano. Tekst: Rabindranath Tagore. Vertaling: Frederik van Eeden.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van der Meer, Amsterdam
- Opgedragen aan Mary Schurée.
- 1920 **Chaque heure, où je songe** voor zang en piano. Tekst: Emile Verhaeren.
Ms? – Alsbach, Amsterdam
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- voor 1921 **Sur la mort d'une jeune fille** voor zangstem en piano. Tekst: Évariste de Parny.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel French Songs, nr. 4)
- Eerste (?) uitvoering op 12 januari 1921 in de Schouwburg aan de Jansweg te Haarlem door Mia Peltenburg sopraan en Hendrik Andriessen piano.
- 1922 **De Boog** voor voor zangstem en piano. Tekst: Rosalie Loveling.
Ms? – J.B. Wolters, Groningen (in bundel *Liederen met pianobegeleiding*, verzameld door G. van Hees en J.G. van Herwaarden)
- Het lied komt ook voor in een tweestemmige versie a cappella in de tien jaar later eveneens door J.B. Wolters, Groningen uitgegeven bundel 'Lentezangen, nieuwe melodieën voor het lager onderwijs en kinderzangkoren', bijeengebracht door G. van Hees en J.G. van Herwaarden.
- 1923 **À ces reines** voor zang en piano. Tekst: Emile Verhaeren.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel French Songs, nr. 5)
- Datering: 28 februari 1923.

- 1934 **Trois Pastorales** voor zang en piano. Tekst: Arthur Rimbaud.
 1. Tête de faune; 2. Le dormeur du val; 3. Sensation.
 Ms? – Van Rossum, Utrecht
 - Voor Hans Gruys.
 - Lied nr. 2 verschijnt als bijlage bij 'Monde Musical' 31 januari 1936.
 - Eerste uitvoering op 2 februari 1935 in de kleine zaal van het Concertgebouw te Amsterdam door Hans Gruys mezzosopraan en Felix de Nobel piano.
Trois Pastorales voor zang en orkest. Orkestratie (1966) door Marius Flothuis.
 Orkestbezetting: 2232 2200 timp perc cel hp str
 Ms? – Donemus, Amsterdam
- 1943 **Cantilena della Madre per il suo bimbo malato** voor zang en piano. Tekst: Angiolo Silvio Novaro.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel Three Songs, nr. 2)
 - Voor Lucie Bolman.
- 1946 **Lied 'Kom, volk van Nederland'** voor zangstem en piano. Tekst: G.C. Snijders.
 Ms? – De Toorts, Heemstede (in bundel *Nederland, een herinnering aan de ondergrondse strijd en de bevrijding*, acht liederen van diverse componisten, nr. 1)
 - Gecomponeerd in opdracht van het Nationaal Instituut en de Nederlandse Jeugdgemeenschap.
- 1946 **Gelukwensch** voor zang en piano (gedeeltelijk tweestemmig). Tekst: Guido Gezelle.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - Bij gelegenheid van het huwelijk van onze Gesientje met Daniel de Lange, 23 april 1946.
- 1948 **À la Cinquantenaire – chant de famille à l'anniversaire de Maman Justine Andriessen** voor zang en piano. Tekst: Eugénie van der Grinten.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - Gecomponeerd voor de 50ste verjaardag van zijn echtgenote op 18 juli 1948.
- 1949 **Feestzang "t is vandaag ons blijde feest"** voor SATB en piano
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - Datering: 22 februari 1949.
- 1954 **Chanson 'C'était en avril'** voor twee ongelijke stemmen en piano. Tekst: Édouard Pailleron.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel French Songs, nr. 6)
 - Datering: 31 december 1954.
 - Op het titelblad staat vermeld: 'à Eugénie et Louis van der Grinten. Janvier 1955.'

- 1966 **Luci serene** voor zang en piano. Tekst: Ridolfo Arlotti.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (bundel Three Songs, nr. 3)
- Voor *Hiek*.
- 1968 **Salutation à Madame Justine** voor een koor van mezzo-sopranen en baritons met pianobegeleiding.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: 6 juni 1968.
- Gecomponeerd voor de 70ste verjaardag van zijn echtgenote op 18 juli 1968.
- Voor de compositie heeft deel 2 van het *Eerste Pianokwartet opus 15* van G. Fauré als basis gediend.
- z.j. **Heer Joost van den Vondel** voor zang en piano
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- z.j. **Conseils aux femmes** voor zang en piano op de melodie van 'Les Bourgeois de Châtre'
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Een eenvoudige versie in C gr.t. en een versie met een uitgebreidere pianopartij in E gr.t.
- Tekst op een separaat papier.

3c. Werken op wereldlijke teksten met andere instrumentale begeleiding

- 1915 **Twee Wijzangen** voor 'hooge stem met orkestbegeleiding'. Tekst: Rabindranath Tagore. Vertaling: Frederik van Eeden.
Orkestbezetting: 2222 2000 str
1. Mijn zang heeft hare sieraden afgelegd; 2. Als gij niet spreekt.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Van der Meer, Amsterdam
- Datering: Haarlem, april-mei 1915.
- Eerste uitvoering op 26 december 1915 door Laura Andriessen sopraan en de Concertvereniging Haarlem's Muziekkorps o.l.v. Hendrik Andriessen.
- 1916 **L'Aube Spirituelle** voor zangstem en orkest. Tekst: Charles Baudelaire.
Orkestbezetting: 2222 2000 str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: december 1916.
- Eerste (?) uitvoering 11 december 1917 door Mary Schurée sopraan en de Concertvereniging Haarlem's Muziekkorps o.l.v. Hendrik Andriessen.
- 1918 **L'Invitation au Voyage** voor zangstem en orkest. Tekst: Charles Baudelaire.
Orkestbezetting: 2222 2000 str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: 7 september 1918.
- Opedragen aan Mia Peltenburg.
- Eerste (?) uitvoering op 18 maart 1919 door Mia Peltenburg sopraan en de Concertvereniging Haarlem's Muziekkorps o.l.v. Hendrik Andriessen.

- 1940 **Due madrigali** voor SATB en orkest. 1. Che debbo far; 2. Evviva, Bacco.
Orkestbezetting: 1111 1110 pk str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Annie Bank, Amsterdam
- Datering: augustus 1940.
- Voor C. Nierstrasz.
- Eerste uitvoering op 13 maart 1941 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen door koor en orkest van het Utrechts Conservatorium o.l.v. Hendrik Andriessen.
- 1968 **Carmen saeculare** voor sopraan- en tenorsolo, SATB, hout- en koperblazers (2222 4331), pauken, clavecimbel en contrabas. Tekst: Horatius.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Gecomponeerd in opdracht van de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.
- 1969 **Drie romantische liederen** voor mezzosopraan, fluit, hobo en piano.
Tekst: Pierre Kemp.
1. Mane-sprook; 2. Wolkenboot; 3. Dageraad.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Gecomponeerd in opdracht van de Stichting Cultuurfonds Buma, opgedragen aan Elisabeth Coymans en het Zuid-Nederlands Trio.

II. Instrumentale muziek

1. WERKEN VOOR ORGEL

- 1902 **Andante Religioso**
Ms?
- 1912? **Tema con variazioni**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Boeijenga Music Publications, Leeuwarden
- Dit werk wordt in 2010 in de nalatenschap van Albert de Klerk aangetroffen en in 2013 voor het eerst gepubliceerd.
- 1913 **Sonate 'Da Pacem, Domine' in e kl.t.**
1. Grave e serioso; 2. Larghetto; 3. Allegro energico e vivace.
Ms?
- Opgedragen aan Louis Robert, stadsorganist te Haarlem.
- In de Nieuwe Haarlemse Courant wordt op 8 december 1913 vermeld dat Hendrik Andriessen deze orgelsonate zojuist voltooid heeft.
- Eerste uitvoering op 19 juni 1914 door Louis Robert in de Grote Kerk te Haarlem. In de jaren erna speelt hij het werk overal in het land. De recensies over de sonate zijn telkens zeer lovend.
- Het manuscript is na de emigratie van Louis Robert in 1922 in Amerika terechtgekomen. Op 24 juni 1935 speelt hij tijdens een concert in New York het derde deel. Naspeuringen naar de partituur of afschriften daarvan zijn tot nog toe zonder resultaat gebleven.
- 1913 **Premier Choral**
Ms? – Van Rossum, Utrecht
- A Mari Andriessen.
- Eerste uitvoering op 7 januari 1915 door stadsorganist Louis Robert in de Grote Kerk te Haarlem.
- Eerste uitgave in 1933.
- 1916/1965 **Deuxième Choral**
Ms. Archief Van Rossum: Ascolta, Houten – Van Rossum, Utrecht
- Datering: 23 augustus 1916; herzien in 1965 en in 1966 voor het eerst uitgegeven.
- Eerste uitvoering op 19 juli 1917 door stadsorganist Louis Robert in de Grote Kerk te Haarlem.
- Rond de jaarwisseling 1920/1921 is er sprake van dat het werk bij Leduc in Parijs zal verschijnen, maar besloten wordt het Troisième Choral te laten uitgeven. Andriessen zelf en enkele andere organisten hebben het Deuxième Choral regelmatig tijdens concerten gespeeld.
- 1916 **Fuga a 5 voci**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: januari 1916.

- 1917? Preludio e fughetta**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - Dit werk is hoogstwaarschijnlijk in 1917 gecomponeerd.
 - Eerste uitvoering op 20 september 1922 door George Robert in de Grote Kerk te Den Haag.
 - Twee dagen later, op 22 september 1922, speelt stadsorganist George Robert het werk in de Grote Kerk te Haarlem. Naar aanleiding daarvan schrijft Jos de Klerk op 23 september 1922 in een recensie dat het werk enkele weken ervoor is gecomponeerd. Op een programma in de Grote Kerk te Haarlem door Albert de Klerk op 19 september 1952 staat echter vermeld dat het werk uit 1917 is. Een later aangetroffen catalogus wijst eveneens in die richting.
 - Blijkens een brief aan Albert de Klerk op 18 september 1957 heeft Hendrik Andriessen de fughetta verwerkt in de 'Interlude' uit 1956. Hij schrijft: "Daarom moet het 'Preludio e fughetta' van het toneel verdwijnen; het Preludio heeft als stijl nooit gepast bij het fuga'tje."
- 1917 [Praeludium en Fuga in d kl.t.](#)**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: januari 1917.
- 1917 Toccata**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
 - Voor mevrouw Louis Robert.
 - Eerste uitvoering op 19 juli 1917 door stadsorganist Louis Robert in de Grote Kerk te Haarlem. Op 30 juli speelt hij het werk opnieuw in de Grote Kerk te Haarlem. De maanden erna staat de Toccata o.a. te Zutphen, Breda, Den Haag, Utrecht, Leeuwarden en Groningen op zijn programma's.
- 1918/1972 [Fête-Dieu](#)**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk (geheel herziene druk 2016)
 - Datering: Haarlem 1918; herzien te Heemstede 1972 en daarna uitgegeven.
 - In de partituur tekent Hendrik Andriessen aan: "Fête-Dieu is gecomponeerd omstreeks Sacramentsdag in 1918, toen de oorlog nog woedde en de bewonderde en geliefde kathedralen van Frankrijk in nood verkeerden. De scherpe tegenstelling van de oorlog met het feest van Sacramentsdag bracht mij tot het schrijven van dit stuk. Dit ter verklaring van het feit dat dit stuk geen feestelijke, maar dramatisch-smekende muziek bevat."
 - Eerste uitvoering op 17 juli 1919 door stadsorganist Louis Robert in de Grote Kerk te Haarlem.
 - Het manuscript uit 1918 is bij een brand verloren gegaan.
 - In het archief van Adriaan Engels bevindt zich het manuscript van een aanzienlijk kortere 'deuxième version' van 6 september 1923, die Hendrik Andriessen op 15 juli 1924 speelt in de Grote Kerk te Haarlem.
 - De in 1972 uitgegeven versie is gebaseerd op een afschrift dat J. Vollaerts SJ omstreeks 1920 maakt van de eerste versie uit 1918, en op een korte passage na daaraan gelijk.
 - Eerste uitvoering van de 1972-versie op 18 april 1972 door stadsorganist Albert de Klerk in de Grote Kerk te Haarlem. Op 29 april 1972 speelde Feike Asma het werk in de St. Bavo kathedraal te Haarlem.

- 1920 **Troisième Choral**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Leduc, Parijs
 - Datering: 21 maart 1920. Uitgave in 1922.
 - Eerste uitvoering op 29 juli 1920 door stadsorganist Louis Robert in de Grote Kerk te Haarlem. Hendrik Andriessen speelt zijn compositie op 11 augustus 1920, eveneens in de Grote Kerk te Haarlem.
- 1921/1951 **Quatrième Choral**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
 - Datering: november-december 1921; herzien in november 1951 en in 1952 voor het eerst uitgegeven.
 - Op 28 juli 1924 speelt stadsorganist George Robert dit werk in de Grote Kerk te Haarlem. Omdat Jos de Klerk de volgende dag in zijn recensie spreekt over een 'noviteit' van Andriessen, is de uitvoering mogelijk een première.
- 1922? **Fantasia**
 Ms?
 - Gespeeld door Hendrik Andriessen op 28 mei 1922 te Den Haag bij de inwijding van het orgel in de parochiekerk van St. Paschalis Baylon en eveneens op 30 juni 1922 in de Grote Kerk te Haarlem.
 - Verdere gegevens ontbreken.
- 1927 **Sonata da Chiesa**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift, titelblad autograaf); Ms. Orgelmuseum, Elburg (afschrift, titelblad autograaf) – Van Rossum, Utrecht
 - Het afschrift in het orgelmuseum te Elburg wordt door Hendrik Andriessen zelf gesigeneerd waaraan hij toevoegt: 'Heemstede, op "'t oude slot", augustus 1927'
 - Opgedragen aan Jakobus Menzen, stadsorganist te Düsseldorf.
 - Première 13 september 1927 te Haarlem door Hendrik Andriessen in de Grote Kerk te Haarlem.
- 1929 **Passacaglia**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht
 - Datering: Lunteren 1929.
 - Aan de grote organist Cornelis de Wolf.
 - Eerste uitvoering op 26 september 1929 door Hendrik Andriessen in de Grote Kerk te Haarlem.
 - Op 18 maart 1930 speelt stadsorganist George Robert het werk tijdens een concert in de Concertzaal te Haarlem, dat door de AVRO wordt uitgezonden.
- 1935 **Intermezzi prima raccolta**
 1. Allegretto; 2. Andante tranquillo; 3. Molto tranquillo; 4. Andante cantabile; 5. Andante con fantasia; 6. Dolce e tranquillo; 7. Poco lento mesto; 8. Andante sostenuto; 9. Andante grave; 10. Cantabile; 11. Allegretto; 12. Adagio.
 Ms? – Van Rossum, Utrecht
- 1939-1943 **Intermezzi seconda raccolta**
 13. Allegro maestoso; 14. Andante; 15. Con fantasia; 16. Con fantasia; 17. Molto tranquillo; 18. Tranquillo; 19. Adagio, ma non lento; 20. Andante

cantabile; 21. Andante, poco rubato; 22. Tranquillo; 23. Tranquillo; 24. Allegro.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (alleen nr. 22 en nr. 24) – Van Rossum, Utrecht

- Nr. 13 voor J. Moonen; nr. 14. Voor L. Hanssen; nr. 15 voor B. Wolters; nr. 16 voor J. Hoogervorst; nr. 17 voor N. Zaat; nr. 18 voor H. Hommels; nr. 19 voor J. van Stokkum; nr. 20 voor L. van der Reep; nr. 21 voor N. Beemster; nr. 22 voor G. Kolner; nr. 23 voor F. Kaag; nr. 24 voor J. van der Linden.

- Bij de ruilhandel gedurende de Tweede wereldoorlog is muziek soms het ruilobject geweest. In de eerste editie van deze Intermezzi, die bij Annie Bank verschijnt, geeft Hendrik Andriessen deze composities in het Italiaans de volgende notitie mee: "Het componeren van deze Intermezzi is mogelijk gemaakt door de leerlingen van de Kerkmuziekschool te Utrecht die mij in 1942 iets hebben kunnen verschaffen waar ik – o menselijke zwakte – bij het componeren bijna niet buiten kan, d.w.z. een pijp tabak."

1940

Sinfonia

1. Fantasia: Maestoso; 2. Fuga: Molto sostenuto; 3. Intermezzo: Allegro leggiero – Andante; 4. Finale: Allegro energico.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Van Rossum, Utrecht

- Aan Flor Peeters.

- Eerste uitvoering op 13 augustus 1941 door Flor Peeters in de Dom te Utrecht.

1944

Aria

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum/Herman Zengerink, Utrecht

- Datering: Pinksteren 1944.

- Voor Piet Vroon.

- Drs. W.H.J. Dekker vertelt bij de uitgave in 1980 over het ontstaan van deze Aria het volgende: "Piet Vroon, kerkmusicus en tevens eigenaar van het café-restaurant 'De Papegaai' te Utrecht, stelde, nadat de destijds actuele ruilhandel ter sprake was gekomen, zijn leraar Hendrik Andriessen voor een orgelwerk te componeren in ruil voor een fles eigenhandig gestookte oranjebitter. Nadat Andriessen de Aria voltooid had kwam de ruil tot stand."

1949

Thema met variaties (1)

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Van Rossum, Utrecht

- Datering: 'Cleveland Lodge' te Dorking, augustus 1949.

- Aan Lady Susi Jeans.

1952

Offertoire 'Assumpta est Maria'

Ms? – Orgue et Liturgie, Schola Cantorum, Parijs (in bundel *À la Vierge*)

- Voor Norbert Dufourcq.

1953

Quattro studi per organo

1. Grave e drammatico, a tempo rubato; 2. Allegro con spirito; 3. Adagio espressivo; 4. Maestoso – Allegro.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Van Rossum, Utrecht

- Datering: Den Haag, 25 september 1953.

- Gecomponeerd in opdracht van de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Nr. 1 voor Albert de Klerk; nr. 2 voor Jan Mul; nr. 3 voor Herman Strategier; nr. 4 voor Kees Stolwijk.

- 1953 **Intermezzo**
Ms. Archief Van Rossum: Ascolta, Houten – Van Rossum, Utrecht (in bundel *Cantantibus Organis*, deel II)
- 1956 **Interlude**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Hinrichsen, Londen (in bundel *Preludes, Interludes, Postludes*, vol. 2)
- Voor *Caecilia*.
- Het werk is gebaseerd op de fughetta uit 'Preludio e fughetta' (1922?). Zie laatste opmerking aldaar.
- 1960 **Meditation on the hymn 'O Lord with wond'rous Mystery'**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio (in bundel *Six Communion Pieces* 1960)
- Datering: mei 1960.
- Op verzoek van Omer Westendorf.
- 1961 **Advent to Whitsuntide**
1. Veni, veni Emmanuel (praeludium); 2. In dulci iubilo (toccatina); 3. De profundis / Aus der Tiefe (interludium); 4. O sacred Head (postludium); 5. O filii et filiae (praeludium); 6. Veni Creator Spiritus (ricercare).
Ms? – Hinrichsen, Londen
- De bundel verschijnt in twee versies: 1. manualiter; 2. manuaal en pedaal.
- 1962? **Pastorale (2)**
Ms? – Edizioni Carrara, Bergamo (in bundel *Maestri dell'Organo* deel 1, of bundel *Liturgia Natalizia*)
- 1962 **Pregiera e Offertorio**
Ms? – Edizioni Carrara, Bergamo (Pregiera in bundel *L'Organista d'Oggi* deel 4; Offertorio in bundel *L'Organista d'Oggi* deel 1)
- 1963? **A Quiet Introduction**
Ms? – World Library Publications, Illinois (bundel *Six Communion Pieces for Organ by Six Dutch Composers* – bevat ook werken van Marius Monnikendam, Jan Smit, Johan Weegenhuise, Jurriaan Andriessen en Han van Koert). Eerste uitgave: World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio 1963.
- 1968 **Suite (3)**
1. Andante maestoso; 2. Adagio; 3. Semplice, con eleganza; 4. Largo e maestoso – Allegro moderato.
Ms? – Van Rossum, Utrecht
- Hendrik Andriessen geeft de volgende toelichting: "De vier stukken die tot deze Suite zijn gegroepeerd zijn oorspronkelijk geschreven in opdracht van Dr. Ludolph Van der Hoeven in Dayton, Ohio, die ze aan de kerk aldaar aanbood ter opluistering van een plechtigheid waarbij vier mozaïeken werden onthuld. De maker van deze

mozaïeken, Raymond Both, noemde deze betekenisvolle versieringen 1. *Justitia* [rechtvaardigheid], 2. *Prudentia* [voorzichtigheid], 3. *Temperantia* [matigheid] en 4. *Fortitudo* [sterkte] en wel ter vervulling van de opgave de vormende kracht van de Kerk voor de jeugd uit te beelden.”

- Eerste uitvoering op 8 december 1968 tijdens de kerkdienst in de Shiloh Congregatorial Church te Dayton, Ohio door organiste Oma E. Frees op het aldaar aanwezige Hammondorgel 'concertformaat'.

- Eerste uitvoering in Nederland op 9 juli 1969 door Feike Asma op het orgel van de Grote Kerk te Dordrecht.

- Begin 1971 componeert Hendrik Andriessen eveneens op verzoek van Dr. Ludolph Van der Hoeven zijn 'Sonate' voor klarinet en piano.

1968? **Interludium**

Ms? – Stichting Orgelcentrum Scheveningen, bijlage bij *Het Orgelblad*, maart 1968

- Voor J.W. van Spronsen.

2. WERKEN VOOR PIANO

1914 **Ballade (1)**

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag

- Datering: 5 april 1914.

- Voor Willem.

- Dit werk speelt Hendrik Andriessen bij zijn toelatingsexamen voor het Amsterdamsch Conservatorium in 1914.

1915? **Nocturne**

Ms?

- Uitvoering op 5 november 1915 in gebouw Zang en Vriendschap te Haarlem door Hendrik Andriessen piano. Concert van de Haarlemse Kunstkring.

- Het Haarlems Dagblad noemt de Nocturne "geraffineerd van harmonie en rythme."

- Verdere gegevens ontbreken.

1916 **Fuga a 4 voci (1) in g kl.t.**

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag

- Datering: mei 1916.

1916? **Fuga a 4 voci (2) in cis kl.t.**

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag

1934 **Sonate nr. 1**

1. Allegro; 2. Adagio, mezzo piano, molto espressivo; 3. Allegro.

Ms. Muziekbibliotheek van de Omroep, Hilversum – Van Rossum, Utrecht

- Datering: 29 april 1934.

- Voor Felix de Nobel.

- Eerste uitvoering op 8 mei 1934 door Felix de Nobel in de zaal van de Revue Musicale te Parijs.

- Eerste uitvoering in Nederland op 24 mei 1934 te Amsterdam door Felix de Nobel in de salon Duwaer en Naessens.

- 1937 **Pavane** [→ Instrumentale muziek 5.]
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Broekmans en Van Poppel, Amsterdam (in bundel *Moderne Nederlandsche Pianomuziek* – bevat ook werken van o.a. Hans Henkemans, Daniël Ruyneman, Bertus van Lier, Piet Ketting en Henk Badings)
 - *Opgedragen aan Gesientje.*
 - *Eerste uitvoering op 13 december 1937 door George van Renesse in de kleine zaal van het Concertgebouw te Amsterdam.*
- 1937-1938 **Ca. twintig korte pianostukjes** (zonder titel) met aanwijzingen voor instrumentatie met slagwerk
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - *Hendrik Andriessen schrijft deze stukjes als ritmische etudes voor de AMV-lessen op de muziekschool te Zeist.*
- 1942 **Passepied**
 Ms? – Broekmans en Van Poppel, Amsterdam (in *Tweede Moderne Nederlandsche Piano-album* – bevat ook werken van o.a. Oscar van Hemel, Marius Flothuis, Willem Andriessen, Jan Mul, Gerard Hengeveld, Jan Felderhof, Herman Strategier en Cor de Groot)
 - *Opgedragen aan Thea Diepenbrock.*
- 1944 **Zes eenvoudige pianostukken**
 1. Allegretto; 2. Andante; 3. Allegro; 4. Allegretto; 5. Allegro; 6. Allegro.
 Ms? – Joh. De Heer, Rotterdam
 - *Ook bekend als 'Kinderstukjes'.*
 - *Voor onze Caecilia.*
 - *Oorspronkelijk uitgegeven bij Ars Nova, Goes.*
- 1944 **Menuet**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Het Spectrum, Utrecht
 - *Datering: 8 september 1944.*
 - *Voor Caecilia van pappa.*
 - *Bijlage bij 'Mens & Melodie' november 1960.*
- 1947 **Siciliano**
 Ms?
- 1950 **Serenade (2)**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Bender, Amsterdam (in *Album voor Nederlandse Pianomuziek*, uitgegeven ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van C.C. Bender's piano- en orgelhandel N.V. – bevat ook werken van o.a. Willem Andriessen, Anthon van der Horst, Henk Badings, Albert de Klerk, Herman Strategier en Rudolf Escher)
 - *Datering: 9 februari 1950.*
 - *Voor Stijnie Koot.*
- 1954 **The convex looking-glass**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Alsbach, Amsterdam (bundel *Muzikale zelfportretten; veertien composities van onze Nederlandse toondichters*)
 - *Gecomponeerd in opdracht van Elseviers Weekblad, waar de compositie op 12 juni 1954 in wordt gepubliceerd.*

- 1963 **Introductie en Fuga (alla Händel)** voor twee piano's, 8-handig
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - *Datering: 5 september 1963.*
 - *Op een thema van Nico H. Andriessen, zoon van de componist.*
 - *Voor Nico en Marianne en hun vrienden.*
- 1966 **Sonate nr. 2**
 1. Allegro moderato, poco maestoso; 2. Adagio, ma non troppo; Allegro vivace e capriccioso.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *Datering: april 1966.*
 - *Voor Erica Mackay.*
- 1969? **Wandelingetje** voor drie piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (opgenomen onder dezelfde titel in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 2 door Caecilia Andriessen)
- 1969? **Fanfare** voor drie piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (opgenomen onder dezelfde titel in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 2 door Caecilia Andriessen)
- 1969? **Oefening (1)** voor drie piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (opgenomen onder dezelfde titel in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 2 door Caecilia Andriessen)
- 1969? **Samenspel** voor drie piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (opgenomen onder de titel 'Sterk en zacht' in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 1 door Caecilia Andriessen)
- 1969? **Samenspelletje** voor drie piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (opgenomen onder de titel 'Samenspel' in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 2 door Caecilia Andriessen)
- 1969? **Oefening (2)** voor drie piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (opgenomen onder de titel 'B kleine terts' in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 2 door Caecilia Andriessen)
- 1969? **Zie de maan schijnt** voor drie piano's
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- 1969? **Zonder titel** voor drie piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (opgenomen onder de titel 'Polyfoon' in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 1 door Caecilia Andriessen)

- 1969 **Zonder titel** voor vier piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (omgewerkt voor drie piano's en onder de titel 'Stuk in A kl.t.' (= C gr.t.) opgenomen in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 2 door Caecilia Andriessen)
- 1969? **Zonder titel** voor vier piano's *
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Harmonia, Hilversum (omgewerkt voor drie piano's en onder de titel 'Andante' opgenomen in bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 2 door Caecilia Andriessen)
- 1973 **Adagio (1)** (1969) voor piano 4-handig [→ Instrumentale muziek 7.]
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- z.j. **Mars** voor twee piano's *
 Ms? – Harmonia, Hilversum (opgenomen in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 1 door Caecilia Andriessen)
- z.j. **Imitatie** voor twee piano's *
 Ms? – Harmonia, Hilversum (opgenomen in de bundel *Avonturieren op twee of meer klavieren* deel 1 door Caecilia Andriessen)
- * *Deze stukjes schrijft Hendrik Andriessen voor zijn dochter Caecilia ten behoeve van haar piano-onderwijs.*

3. WERKEN VOOR CLAVICHORD

- 1963 **Canzonetta (1)**
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
 - *Voor Caecilia.*
 - *Eerste uitvoering op 21 december 1964 in de 'Suite' te Amsterdam door Caecilia Andriessen.*

4. WERKEN VOOR BEIAARD

- 1943 **Rigaudon**
 Ms? – Donemus, Amsterdam (in bundel *Drie Beiaardwerken* – bevat verder werken van Gerard Boedijn en Wouter Paap)
 - *Opgedragen aan H. Pijlman.*

5. WERKEN VOOR ORKEST

1929-1930 [Symphonie nr. 1](#)

Orkestbezetting: 2222 4230 timp str

Eindelijk: Lento – allegro moderato, ma marcato – andante tranquillo – allegro grazioso – andante tranquillo – allegro agitato.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Lunteren, 5 augustus 1930.

- Opgedragen aan Eduard van Beinum.

- Eerste uitvoering op 1 oktober 1930 door de Haarlemse Orkest Vereniging o.l.v. Eduard van Beinum.

1935 [Variaties en Fuga op een thema van Johann Kuhnau](#) voor strijkorkest.

Thema moderato – grazioso ma tranquillo – allegro con spirito – molto moderato e espressivo – sostenuto e espressivo – grave e appassionato – allegretto con eleganza.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Voor het Utrechts Studenten Concert, opgedragen aan Bertus van Lier.

- Eerste uitvoering op 26 juni 1936 in gebouw Tivoli te Utrecht door het Utrechts Studenten Concert o.l.v. Bertus van Lier.

- Bij het programma door het Concertgebouworkest op 25 september 1938 schrijft Hendrik Andriessen: "De variaties voor strijkorkest zijn ontstaan uit bewondering voor den rijken inhoud van het thema. Het werk is in ouden stijl gecomponeerd; in elke variatie wordt een bepaalde, telkens andere zijde van het thema, of gedeelte van 't thema, muzikaal overwogen."

1937 [Symphonie nr. 2](#)

Orkestbezetting: 2222 4330 timp str

1. Fantasia, quasi adagio; 2. Pavane, andante con eleganza; 3. Rondo, allegretto con spirito.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Soest, 27 augustus 1937.

- Eerste uitvoering op 13 januari 1938 in het Concertgebouw te Amsterdam door het Concertgebouworkest o.l.v. Eduard van Beinum.

Pavane (1937) [→ Instrumentale muziek 2.]

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Broekmans en Van Poppel, Amsterdam

1941 [Capriccio](#)

Orkestbezetting: 2222 4330 timp str

Eindelijk: Allegro – tempo sostenuto – tempo I.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Utrecht, 29 augustus 1941.

- Eerste uitvoering op 7 december 1941 in het Concertgebouw te Amsterdam door het Concertgebouworkest o.l.v. Eduard van Beinum.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Niet willekeurige, maar sprongsgewijze opeenvolgingen van schijnbaar zeer verschillende sentimenten deden de naam Capriccio ontstaan."

- 1946 **Symphonie nr. 3**
 Orkestbezetting: 3222 4331 timp hp str
 1. Ouverture: andante tranquillo (attacca subito); 2. Sonata: allegro non troppo; 3. Sarabande, sempre molto sostenuto (attacca subito); 4. Fuga: allegro moderato, ma molto energico.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: Utrecht, 17 september 1946.
 - Eerste uitvoering op 26 oktober 1946 te Den Haag door het Concertgebouworkest o.l.v. Hendrik Andriessen.
- 1947 **Balletsuite**
 Orkestbezetting: 3222 4331 timp perc cel hp str
 1. Allegro ma non troppo; 2. Leggiero e grazioso; 3. Allegro ma non troppo.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: Utrecht, 16 september 1947.
 - Opgedragen aan Willem van Otterloo.
 - Eerste uitvoering op 10 december 1947 in gebouw Tivoli te Utrecht door het Utrechts Stedelijk Orkest o.l.v. Willem van Otterloo.
- 1949 **Ricercare**
 Orkestbezetting: 3222 4331 timp perc hp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
 - Datering: Dorking, augustus 1949 – Den Haag, oktober 1949.
 - Voor Jurriaan.
 - Eerste uitvoering op 25 januari 1950 door het Residentieorkest o.l.v. Willem van Otterloo.
 - Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Het oorspronkelijke, 16e eeuwse ricercare was eigenlijk een vocale vorm zonder woorden. De instrumentale muziek zocht daarin naar zelfstandigheid, de inhoud was dus een muzikale evocatie. Ook dit 'Ricercare' is een oproep van verschillende thema's, die "ogenschijnlijk" onderling tegenstrijdig zijn, maar die juist door hun contrast en door hun contrapuntische samenspraak een symfonisch geheel vormen. Een dezer thema's wordt gevormd door de tonen b, a, c, h. Met het oude motetkarakter heeft dit 'Ricercare' overigens geen overeenkomst."
Ricercare (1977) in een arrangement voor harmonieorkest door Martin Koekelkoren
 Molenaar, Wormerveer
- 1950-1951 **Rhapsodie 'Wilhelmus van Nassouwe'**
 Orkestbezetting: 2322 4331 timp perc hp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: Den Haag, 17 januari 1951.
 - Gecomponeerd in opdracht van het Utrechts Stedelijk Orkest.
 - Eerste uitvoering op 4 april 1951 te Utrecht door het Utrechts Stedelijk Orkest o.l.v. Paul Hupperts.
 - Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "De compositie is een Rhapsodie. Behalve de thematiek van het volkslied bevat het werk andere thema's, die vorm en inhoud bepalen. Zo speelt de melodie van het begin in het verloop van het stuk een

belangrijke rol in metrisch verkleinde vorm, waarin het beginsel der symfonische variaties ligt besloten. Het beknopte werk eindigt met het Wilhelmus, dat, zoals men weet, voortgekomen is uit een Frans soldatenlied, dat bij het beleg van Chartres in 1568 werd gezongen. Van het oude lied waren trompetsignalen de bron."

1952

Symphonische Etude

Orkestbezetting: 3222 4331 timp perc hp str

Eindelijk: Quasi adagio – allegro con spirito – adagio – allegro vivace.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: 20 mei 1952.

- Eerste uitvoering op 15 oktober 1952 in het Gebouw voor Kunsten & Wetenschappen te Den Haag door het Residentieorkest o.l.v. Willem van Otterloo.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Het werk omvat vier, aaneensluitende symfonische bewerkingen van een melodie welke aan het begin door de hobo wordt geëxposeerd. De tempi zijn achtereenvolgens: Quasi adagio, Allegro con spirito, Adagio, Allegro vivace."

Symphonische Etude (198?) in een arrangement voor harmonieorkest door Martin Koekelkoren

Bronsheim, IJsselstein

1954

Symphonie nr. 4

Orkestbezetting: 3222 4331 timp perc hp str

1. Molto grave e energico – Allegro vivace; 2. Andante sostenuto; 3.

Finale: Allegro vivace.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: 24 oktober 1954.

- Gecomponeerd in opdracht van de Johan Wagenaar Stichting ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het Residentie Orkest.

- Eerste uitvoering op 8 december 1954 te Den Haag door het Residentieorkest o.l.v. Willem van Otterloo.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "De symfonie heeft een cyclische structuur. De drie onderscheiden delen worden beheerst door het hoofdthema, dat door de strijkers aan het begin van het werk wordt geëxposeerd. Hoewel dit thema veel ritmische en dynamische veranderingen ondergaat, blijft het als melodie overigens intact; in zekere zin is het de cantus firmus der symfonie. Dat dit thema uit twaalf tonen bestaat, betekent geenszins dat het werk in het zogenaamde twaalftonen-systeem geschreven zou zijn; deze muziek staat op heel andere grondslagen."

1954

Rhapsodie 'Libertas Venit'

Orkestbezetting: 2222 4231 timp perc str

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: augustus 1954.

- Gecomponeerd in opdracht van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, opgedragen aan het Brabants Orkest, bij de 10-jarige herdenking van de bevrijding van Den Bosch.

- Eerste uitvoering op 23 oktober 1954 in het Casino te Den Bosch door het Brabants Orkest o.l.v. Hein Jordans.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "De compositie is een Rhapsodie in vier aaneensluitende delen: langzaam, vlug, langzaam, vlug. Het eerste deel brengt de sombere tijd van de verdrukking in herinnering; aan het einde kondigen de

trompetten, welke tot dan zwegen, de bevrijding aan. Met deze signalen begint het 2e deel, dat als mars de grote verandering der volksstemming weergeeft. Het derde deel, dat met een fugato in het strijkorkest begint, betekent de bezinning op de ernst van de nieuwe tijd na de eerste vreugde. In dit deel ontwikkelt zich het karakter van een Pastorale. In het vierde deel uit zich optimisme en energie. Dit deel is in sonate-vorm geschreven. Het heeft een expositie van twee thema's, welke worden doorgewerkt. Een kort coda, waarvan het motief ook de aanhef van het fugato is, vervangt de gebruikelijke reprise."

1962

Symphonie Concertante

Orkestbezetting: 3322 4331 timp hp str

1. Andante – allegro; 2. Thema con variazioni; 3. Andante – allegro energico.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Gecomponeerd in opdracht van het Provinciaal Bestuur van de provincie Noord-Holland, ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van het Noord-Hollands Philharmonisch Orkest.

- Eerste uitvoering op 29 november 1963 te Haarlem door het Noord-Hollands Philharmonisch Orkest o.l.v. Henri Arends.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Het werk bestaat uit drie delen en dankt zijn naam aan de stijl welke voor een groot deel de instrumenten groepsgewijs laat afwisselen. Dit zal de hoorder het duidelijkst zijn bij het volgen van het tweede deel, nochtans zijn de finale en ook het eerste deel – zij het in mindere mate – volgens deze stijl geïnstrumenteerd.

Na een inleiding in Tempo Andante exposeert de fluit het hoofdthema van het eerste deel. Van hieruit ontwikkelt zich meteen de doorwerking waarin ook nieuwe motieven optreden. Dit doorwerken bepaalt de symphonische structuur van het geheel.

Het tweede deel is een Thema met Variaties. Het thema is een melodie uit Valerius' Gedenckclank. De componist van de Symphonie zette deze melodie voor hobo met begeleiding van twee klarinetten en een fagot, en maakte er acht korte variaties op; elk is een oude dansvorm. Achtereenvolgens in kleine bezettingen: Gavotte, Sarabande, Bourrée, Pavane, Aria, Menuetto, Passepied en Polonaise.

De inleiding van het derde deel herinnert aan het begin van het eerste. Na zes maten begint het strijkorkest met het hoofdthema: allegro energico. Dit derde deel ontwikkelt zich weer als doorwerking tot het einde. Bij het melodische materiaal hoort men ook de thematiek van de voorafgaande delen.

Oppervlakkig beschouwd schijnt het tweede deel als "oude stijl" tussen de andere stukken te staan. In werkelijkheid is er in de Symphonie een muzikale eenheid van karakter in alle delen, zoals men door alle leeftijden toch hetzelfde wezen blijft. Herinneringen en overwegingen behoren bij elkaar."

1962

Symphonische Fantasie 'Mascherata'

Orkestbezetting: 3323 4331 timp perc hp str

1. Andante moderato – allegro vivace; 2. Andante; 3. Adagio, molto espressivo; 4. Andante – Allegro con spirito.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: 12 juli 1962.

- Gecomponeerd in opdracht van de Stad Amsterdam ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van het Concertgebouworkest.

- Eerste uitvoering op 1 oktober 1962 tijdens een galaconcert in het Concertgebouw te Amsterdam door het Concertgebouworkest o.l.v. Bernard Haitink .

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Deze symphonische fantasie, "Mascherata" genaamd, bestaat uit vier "Charades". Het is geen Carnavalsstuk, maar een muzikaal spel van ernst en scherts, door de componist met de vrienden Arlecchino, Pierrot en Colombina, Leandro, Ottavio en Scaramuccia, innerlijk gespeeld. Het zouden geen Charades zijn als ik verklaarde wat wij speelden, – gesteld dat ik het kon verklaren; en een analyse van de structuur is niet noodzakelijk voor de hoorder. Allerlei karakters – soms alleen, soms "à deux" en soms te zamen, treden op in verwickelingen."

1971

Canzone (2)

Orkestbezetting: 3222 4331 timp perc hp str

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: 23 mei 1971.

- Gecomponeerd in opdracht van het bestuur van het Concertgebouw.

- Eerste uitvoering op 4 september 1971 door het Concertgebouworkest o.l.v. Bernard Haitink.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "De 'Canzon da sonar' of 'Canzone' is als instrumentaal stuk in de 16e eeuw een ontplooiing van het vocale, veel oudere Motet. Geleidelijk ontwikkelde zich het instrumentale besef bij het woordgebruik van het Motet, in 'Ricerare', 'Madrigale', 'Capriccio' en onder andere 'Sonata'. Deze ontwikkeling versterkte en verhoogde de orkestrale zelfstandigheid. Het is de eenvoudige, plechtige en feestelijke aard van deze oude Italiaanse muziek, welke mij bij de conceptie van dit korte stuk voor de geest stond."

1972

Ouverture 'Chantecler'

Orkestbezetting: 2222 4330 timp perc str

Eindelijk: Adagio – allegro – adagio – allegro.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Heemstede, mei 1972.

- Gecomponeerd in opdracht van de Johan Wagenaar Stichting te Den Haag ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum Hofstads Jeugd Orkest.

- Eerste uitvoering op 6 mei 1973 in het Nederlands Congresgebouw te Den Haag door het Hofstads Jeugdorkest o.l.v. Lex Veelo.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Que m'importe! – Je chante!" (Rostand, "Chantecler", 1e acte). Hoewel de inhoud van Rostand's toneelstuk "Chantecler" mij heeft geïnspireerd bij de compositie van dit orkestwerk, moet ik toch vooraf opmerken dat ik geen z.g. programma-muziek schreef en dat het verhaal van Rostand geenszins op de voet gevolgd is. De natuurlijke contrasten tussen de nachtelijke stilte in het begin, de velerlei geluiden van de dag, en de uiteindelijke bezwerende taal van het koper, bepalen de structuur van het geheel. Zeer zeker kan men in de partijen van trompetten en trombones de superioriteit van de haan horen. Het is deze dichtelijke zelfbewustheid welke ik in deze houding van Chantecler heb willen eren."

6. WERKEN VOOR SOLO-INSTRUMENT(EN) EN ORKEST

- 1916 **Symphonische Fantasie** voor orkest en klavier
Orkestbezetting: 3344 4331 timp str
Eindelijk: Andante sostenuto – adagio e rubato – molto lento – andante con moto – allegro moderato.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: januari-mei 1916.
- 1944 **Variaties op een thema van Couperin** voor fluit-solo, harp en strijkers
Inleiding – Thema en vijf variaties – Fugato – Coda.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: Utrecht, 20 november 1944.
- Voor Heleentje.
- Hendrik Andriessen tekent bij dit werk aan: "Dit werk bestaat uit een Inleiding, Thema, 5 Variaties, een Fugato en een Coda. Het thema is ontleend aan het clavecimbelstuk La Basque van François Couperin (1668 -1733). De variaties zijn vrije fantasieën over motieven van het thema, waarbij maatsoort en tempo telkens veranderen. Evenals in de 'Kuhnau-varianties' voor strijkorkest is hier sprake van een zekere vermenging van oude en nieuwe stijlelementen, maar de aansluiting bij het oude is hier groter. Inleiding, Andante tranquillo: deze bestaat slechts uit 12 maten (harp en strijkers). Thema, Allegretto (A tot C): dit heeft het karakter van een Siciliano en is hier bewerkt voor fluit met strijkers, zonder contrabassen. Variatie I, Andante maestoso, C: het verband met het thema wordt hier pas duidelijk bij de inzet van de fluit (D). Variatie II, Allegro, G: was de vorige variatie door zijn statig ritme verwant met Sarabande en Chaconne, bij deze zou men aan Gavotte en Bourée kunnen denken. Ook hier is het de fluit die bij H de relatie tot het thema laat uitkomen. De melodie wordt onder andere door gebruikmaking van de zes-tonige ladder (hele toons-tonladder) gevarieerd. Variatie III, Andante grave, L - 5: een statig intermezzo, afwisselend in 4/4 en 3/4 maat. Variatie IV, Allegro, Q: de 4/4 maat gaat dadelijk over in een 3/4; deze variatie, waarin nu en dan de aanvang van het thema bijna letterlijk wordt geciteerd, heeft het karakter van een Wals. Variatie V, Adagio, T: dit is weer een zeer vrije fantasie, een lyrisch, mediterend intermezzo. Bij X begint een fugato, waarvan het thema de omkering is van de bas van het oorspronkelijke thema; (Ee-6) sluit het werk met herinneringen aan Variatie I en IV af."
- 1950 **Concert (1)** voor orgel en orkest
Orkestbezetting: 3222 4331 timp hp str
1. Introductie en passacaglia – andante maestoso; 2. Toccata – allegro con spirito.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- Datering: 2 september 1950.
- Gecomponeerd ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de Katholieke Radio Omroep.
- Eerste uitvoering op 1 november 1950 met het Concertgebouworkest o.l.v. Pierre Monteux en Hendrik Andriessen, orgel; tweede uitvoering 2 november 1950 met dezelfde uitvoerenden; derde uitvoering op 23 november 1950 met het Concertgebouworkest o.l.v. Jean Fournet en Hendrik Andriessen orgel.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Het 'Concerto per Organo' is een beknopt werk in twee delen, die slechts door één maat generale pauze gescheiden zijn. Het eerste deel is een Passacaglia welke door een Inleiding wordt voorafgegaan. Aan het einde der eerste solopassage van het orgel exposeert het strijkorkest unisono het thema der Passacaglia en daarop volgen contrapunctische en harmonische bewerkingen. Na enkele variaties klinkt een afwisselingsmotief dat op verschillende plaatsen in het werk gevarieerd terugkomt. Hoewel de obstinate melodie meestal in de baspartijen optreedt, wordt het af en toe toch in midden- en bovenstemmen aangewend. Een herhaling van de beginmaten van het stuk betekent het einde der Passacaglia en kondigt het begin van het tweede deel aan. Dit tweede deel is een Toccata. Het orgel zet de nieuwe beweging in, en de luchtige opzet van dit stuk is eveneens uit het phrygische tetrachord der Passacaglia ontstaan. Uit de eerste staccato-tegenstem in de bas van het orkest ontwikkelt zich een nieuwe scherzomelodie, welke soms afwisselend, soms ensemble door orgel en orkest wordt gespeeld. Als eindelijk het orgel de korte cadens heeft laten klinken, verenigen zich orgel en orkest in de muziek der beginmaten en daarmee wordt het werk besloten."

- 1958 **Uilenspiegel-variantie** voor twee violen en orkest op een thema uit *Till Eulenspiegels lustige Streiche* van Richard Strauss
Orkestbezetting: 2222 4200 timp str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Gecomponeerd ter gelegenheid van het 20-jarig jubileum van Theo Olof en Herman Krebbers.
- Deze compositie maakt deel uit van een groter werk waarvoor ook Henk Badings, Lex van Delden, Marius Flothuis, Géza Frid, Oscar van Hemel, Hans Henkemans, Hans Kox, Guillaume Landré, Bertus van Lier en Willem Otterloo elk een variantie hebben geschreven.
- Voor-première op 8 oktober 1958 in Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Den Haag door Theo Olof en Herman Krebbers viool met het Residentieorkest o.l.v. Willem van Otterloo.
- Eerste officiële uitvoering op 14 oktober 1958 in Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Den Haag door Theo Olof en Herman Krebbers viool met het Residentieorkest o.l.v. Willem van Otterloo.
- 1965 **Canzona** voor violoncello en orkest
Orkestbezetting: 2222 1100 timp perc hp str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag + Muziekbibliotheek van de Omroep, Hilversum
- Gecomponeerd in opdracht van de Stichting Nederlandse Radio Unie.
- 1969 **Concert (2)** voor viool en orkest
Orkestbezetting: 2222 2220 timp hp str
1. Allegro moderato; 2. Lento e grave; 3. Allegro vivace.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- Datering: Den Haag, 19 augustus 1969.
- Gecomponeerd in opdracht van de Stichting Cultuurfonds Buma; opgedragen aan Tibor Berkovits.
- Op 7 oktober 1970 wordt het concert voor de KRO ten doop gehouden door Tibor Berkovits viool en het Radio Philharmonisch Orkest o.l.v. Jean Fournet.

- Op 21 oktober 1970 vindt in de Harmonie te Groningen een uitvoering plaats door Dick de Reus viool en het Omroeporkest o.l.v. Henk Spruit.
 - Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Het begin van het eerste deel (Allegro moderato) laat in de solovioolpartij het hoofdthema horen. Uit dit gegeven ontwikkelt zich nu meteen de doorwerking. Met het eerste motief uit het hoofdthema (in de verbreding bij de strijkers) begint het Coda. Het tweede deel (Lento e grave) is een driedelige vorm met een eigen thematiek. Het middendeeltje van dit tweede deel is aanvankelijk een lyrische passage voor orkest, in beweeglijker tempo. In het derde deel (Allegro vivace) doet de telkens gewijzigde terugkeer van de beginmuziek aan het vroegere Rondo denken. Na dit begin zet de soloviool het hoofdmotief in; het is gebaseerd op het tweede motief uit het hoofdthema van het eerste deel. De bewerking van de thematiek wordt als doorwerking niet onderbroken in het Andante dat men (ongeveer middenin) door het orkest hoort inzetten."

- 1970 **Concertino (1)** voor hobo met strijkorkest
 1. Sonata: allegro; 2. Aria: andante; 3. Fuga a capriccio: allegro ma non troppo.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Gecomponeerd in opdracht van het Departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk; opgedragen aan Hen van der Grinten.
 - Eerste uitvoering op 13 maart 1977 in de Waalse Kerk te Haarlem door Hen van der Grinten hobo en Die Haerlemsche Musyckcamer o.l.v. Frans van Lookeren.
- 1970 **Chromatische variaties** voor solo-kwartet (fluit, hobo, viool en cello) met begeleiding van strijkorkest
 Eindelijk: Andante moderato ma molto marcato – adagio, non troppo – allegro leggiero – adagio ma non tanto – allegro non lento – quasi pastorale – allegro con spirito.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: Den Haag, St. Caeciliadag 1970.
 - Gecomponeerd voor het Gemini-ensemble, bestaande uit Eugénie van der Grinten, Hen van der Grinten, Gijs van der Grinten en Frans van der Grinten, allen kleinkinderen van Hendrik Andriessen.
 - Eerste (?) uitvoering op 5 mei 1972 door het Gemini-ensemble en de Philips Orkest Vereniging o.l.v. Louis Stotijn in het Philips-ontspanningscentrum te Eindhoven.
 - Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "Het kwartet is geschreven in symfonische samenwerking met een strijkorkest, en bestaat uit zes variaties en een kort, tweedelig Coda. Het thema wordt direct aan het begin door het orkest geëxposeerd en is altijd herkenbaar, ook bij de vele tempoverschillen en de contrapuntische bewerkingen."
- 1970 **Concertino (2)** voor violoncello en orkest
 Orkestbezetting: 1111 0000 str
 1. Largo – allegro ma non troppo (attacca subito); 2. Allegro con spirito.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Opgedragen aan Frans van der Grinten.

7. WERKEN VOOR KLEINERE ENSEMBLES

- 1915 **Sonate nr. 1** in b kl.t. voor viool en piano
1. Adagio – allegro moderato; 2. Andante sostenuto; 3. Allegro assai.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: februari 1915.
- Eerste uitvoering op 13 maart 1919 in de Sociëteit Vereniging te Haarlem door Jos de Clerck viool en Hendrik Andriessen piano.
- 1915 **Trio nr. 1** voor viool, cello en piano
1. Moderato e sempre cantabile; 2. Andante con molto espressione; 3. Allegro molto vivace.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: juni-augustus 1915.
- Eerste (?) uitvoering op 17 september 1919 bij de Nederlandse Componistenavond in het Stedelijk Museum te Amsterdam door Betsy Schrik viool, Marix Loevensohn cello en Hendrik Andriessen piano.
- 1919? **Sonatine** voor altviool en piano
Eindelijk: Allegro ma quietoso.
Ms. Nederlands Muziek Instituut (onvolledige kopie van een door brand beschadigd manuscript) – Broekmans en Van Poppel, Amsterdam
- Op 17 september 1919 wordt bij de Nederlandse Componistenavond in het Stedelijk Museum te Amsterdam door Marix Loevensohn cello en Hendrik Andriessen piano een eendelige 'Cellosonatine' uitgevoerd, die qua lengte en toonsoort geheel voldoet aan deze 'Sonatine'. Mogelijk heeft Hendrik Andriessen dit werk omstreeks 1924 omgewerkt voor altviool en piano.
- 1926 **Sonate (1)** in fis kl.t. voor cello en piano
1. Andante tranquillo; 2. Allegro capriccioso; 3. Arioso (adagio); 4. Molto allegro, ma gracioso.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Senart, Parijs
- Opgedragen aan de cellist Thomas Canivez.
- Eerste uitvoering op 12 augustus 1926 in de concertzaal van het Groot Badhuis te Zandvoort door Thomas Canivez cello en Hendrik Andriessen piano.
- Op 23 oktober 1926 voeren dezelfde spelers het werk uit in de 'Religieuze Kring' Aerdenhout.
- Een uitvoering op 1(?) februari 1927 met Bep Bos-Janszen cello en Hendrik Andriessen piano vindt plaats in de kleine zaal van het Concertgebouw te Amsterdam, aangekondigd als 'eerste uitvoering'.
- Een uitvoering met Thomas Canivez cello en Hendrik Andriessen piano vindt plaats op 3 juni 1928 te Arnhem, eveneens aangekondigd als 'eerste uitvoering'.
- 1929 **Vier Sonatinen** voor viool en piano
1. Adagio poco rubato; 2. Allegro leggiero; 3. Adagio cantabile; 4. Allegro rythmico, non rubato.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (in het archief van Hendrik Andriessen alleen nr. 1; in het archief van Willem Andriessen bevindt zich de volledige versie) – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk

- Datering: Pasen 1929. Onder het volledige manuscript staat vermeld: Lunteren 6 april - Haarlem 21 april 1929.
- Nr. 1 Voor Willy Kraus 'met de hartelijke sympathie van Hendrik Andriessen'; nr. 2 voor Jos de Clerck; nr. 3 voor Sepha van Beinum; nr. 4 voor Emmy Heil.
- Op 28 juni 1930 vindt in Diligentia te Den Haag een uitvoering plaats van de 'Suite voor viool en piano' van Hendrik Andriessen. Mogelijk gaat het om een première van 'Vier Sonatinen'. Uitvoerenden zijn Dick Waleson viool en Hendrik Andriessen piano. Het concert wordt de volgende dag in de Kurzaal te Schevingen herhaald.
- Op 23 januari 1932 vindt in het Rotterdams Conservatorium eveneens een uitvoering plaats van de 'Suite voor viool en piano'; de delen zijn 1. Andante cantabile; 2. Presto; 3. Andante poco rubato; 4. Allegro rythmico. Uitvoerenden zijn Jos de Clerck viool en Hendrik Andriessen piano.

1931 **Sonate nr. 2** voor viool en piano

1. Allegro – adagio – allegro moderato – tempo molto tranquillo; 2. Adagio; 3. Allegretto leggiero.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift) – Donemus, Amsterdam

- Datering: december 1930-januari 1931
- Opgedragen aan Jos de Clerck.
- Eerste uitvoering op 23 maart 1931 in de Haarlemse Schouwburg met Jos de Clerck viool en Hendrik Andriessen piano.
- Uitvoering op 10 oktober 1931 in de kleine zaal van het Concertgebouw te Amsterdam door Jos de Clerck viool en Felix de Nobel piano.

1937 **'Mijn eerste vioolstuk'** voor viool en piano

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten

- Hendrik Andriessen componeert dit werk voor zijn dochter Caecilia, die nog maar pas met vioollessen is begonnen. Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van de losse snaren.

1937 **Drie Inventionen** voor viool en cello

1. Adagio; 2. Andante quasi allegretto; 3. Molto vivace.

Ms. Nederlands Muziek Instituut Den Haag (afschrift) – Donemus, Amsterdam

- Datering: februari-maart 1937.
- Opgedragen aan Alex Feinland en Bep Feinland-Bos Jansen.
- Eerste uitvoeringen in juni 1937 door Alex Feinland en Bep Feinland-Bos Jansen tijdens een tournee door het toenmalige Nederlands-Indië.

1938 **Sérénade (1)** voor fluit, viool en cello of viool, hobo en fagot

Ms? – Harmonia, Hilversum

1939 **Trio nr. 2** voor viool, cello en piano

1. Andante con molto espressione, ma dolce; 2. Presto, con spirito – adagio con fantasia – tempo I; 3. Tempo sostenuto ma appassionato.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Soesterberg, augustus 1939.
- Aan Tine.
- Besloten eerste uitvoering op 20 april 1940 tijdens een huisconcert van de International Society for contemporary Music, Sectie Holland door Thomas Magyar viool, Piet Lentz cello en Cor de Groot piano.

- Openbare eerste uitvoering op 22 januari 1941 voor de Nederlandse Vereniging voor hedendaagse Muziek in het Muzieklyceum te Amsterdam door Thomas Magyar viool, Piet Lentz cello en Cor de Groot piano.

1942 **Pastorale (1)** voor fluit, viool en piano

Ms? – Donemus, Amsterdam

- Datering: Haaren (in gijzeling), 30 oktober 1942.

- Voor Heleentje.

- Eerste uitvoering op 29 december 1942 tijdens een kerstconcert in de zaal van hotel Ruys te Woerden door Heleen Andriessen fluit, Wim Hendriks viool en Kees Stolwijk piano.

1943 **Wolhoeve-liedje** voor viool en piano

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten

- Gecomponeerd te Renkum, augustus 1943.

- Voor Cilia van Pappa.

- Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van de eerste positie.

- De titel is ontleend aan het huis 'Wolhoeve' in Renkum waar het gezin Andriessen in augustus 1943 de vakantie doorbracht. De naam wijst erop dat in dit huis eerder wol werd verhandeld.

1950 **Suite (1)** voor viool en piano

1. Preludio: appassionato – andante tranquillo – tempo I; 2. Fughetta: allegretto, sempre piano e leggiero; 3. Air varié (attacca subito); 4. Finale: allegro ma non troppo

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: 12 juni 1950.

1950 **Intermezzo** voor fluit en harp

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Den Haag, 23 november 1950.

- Opgedragen aan Phia Berghout en Hubert Barwahser.

1951 **Suite (2)** voor twee trompetten, hoorn en trombone

1. Canzona: andante tranquillo, con fantasia; 2. Scherzo: allegro con spirito; 3. Fuga: allegretto.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (autograaf?) – Donemus, Amsterdam

- Opgedragen aan het Concertgebouw Koperkwartet.

1951 **Aubade** voor twee trompetten, hoorn en trombone

Maestoso – quasi Marcia, poco lento – Chorale lento, cantando – Marcia

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Den Haag, 26 mei 1951.

- Voor de koperblazers van het Residentieorkest bij de opening van het Holland Festival op het Binnenhof te Den Haag.

- Eerste uitvoering op 14 juni 1951 bij de opening van het Holland Festival 1951 te Den Haag.

- Hendrik Andriessen tekent bij het werk aan: "In 1951 werd in Den Haag het Holland Festival officieel geopend. Aan koperblazers van het Residentie Orkest was verzocht bij gelegenheid van de openingsavond op het Binnenhof, in de open lucht vanaf de

trans van een der torens, plechtige inleidingsmuziek uit te voeren. Voor die gelegenheid heeft de componist deze 'Aubade' geschreven. Het beknopte werkje laat na enkele introductiematen een deftige mars, daarna een choral en vervolgens een samengaan van het choral en motieven uit de mars horen."

- 1951 **Quintet** voor fluit, hobo, klarinet, hoorn en fagot
1. Adagio; 2. Vivace, scherzando; 3. Lento, molto espressivo; 4. Allegro ma non troppo.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: 31 augustus 1951.
- Voor het Haagsch Blaasquintet.
- 1951 **Sonate (2)** voor cello solo
1. Grave e appassionato (robustamente); 2. Recitativo (in tempo adagio);
3. Allegro con brio.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: 12 november 1951.
- Voor Carel van Leeuwen Boomkamp.
- 1951 **Serenade (3)** voor viool en piano
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Moebiprint, Heerhugowaard
- 'Door Hendrik Andriessen, oud-kampgenoot in het gijzelaarskamp te Haaren 1942'.
- Voor Toon van Leeuwen.
- 1952 **Ballade (2)** voor hobo en piano
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Voor Jaap Stotijn.
- 1953 **Thema met variaties (2)** voor fluit, hobo en piano
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: Den Haag, 19 augustus 1953.
- Voor Jaap Stotijn, Dirk Alma en Sas Bunge.
- Eerste uitvoering op 25 oktober 1953 in de kleine zaal van de Stadsschouwburg te Utrecht door Jaap Stotijn hobo, Dirk Alma fluit en Sas Bunge piano.
- 1957 **Quartetto in Stile Antico** voor strijkkwartet
Introductie, molto largo e grave – thema met variaties (allegro leggiero e grazioso – grave e molto marcato – adagio quasi lento – allegro ma non troppo).
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: Den Haag, 11 oktober 1957.
- 1957 **'Mijn eerste cellostuk'** voor cello en piano
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Ascolta, Houten
- Datering: 22 december 1957.
- 'Voor Frans van opa Andriessen'
- Hendrik Andriessen componeert dit werk voor zijn kleinzoon Frans van der Grinten, die nog maar pas met cellolessen is begonnen. Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van de losse snaren.

- 1959 **Kleine Suite** voor fluit of altblokfluit en piano
1. Andante; 2. Andante rubato; 3. Allegro.
Ms? – Harmonia, Hilversum (in de reeks *Harmonia's kleine speelmuziek*)
- 1960 **Petit Concert pour le temps de Noël** voor fluit, viool, cello en piano.
1. Ensemble; 2. Violoncello-solo; 3. Flauto-solo; 4. Piano-solo; 5. Violon-solo; 6. Ensemble; 7. Ensemble.
Ms? – Broekmans & Van Poppel, Amsterdam
- Voor de kinderen van Loek en Leen.
- Het thema waarop de delen zijn gebaseerd wordt gevormd door de initialen van de vier kinderen: E = Eugénietje fluit, B (H) = Hen piano, G = Gijs viool, en Fis = Frans cello.
- 1961 **Il Pensiero** voor strijkkwartet
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: Den Haag 1961.
- 1961 **'Pauzemelodie'** voor vibrafoon
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Op verzoek van de Nieuwe Schouwburg in Nijmegen schrijft Hendrik Andriessen deze korte compositie van slechts 4 maten als signaal voor het publiek om na de pauze de zaal weer te betreden.
- 1962 **Pezzo Festoso** voor orgel, twee trompetten en twee trombones
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: april 1962.
- Geschreven in opdracht van het Gemeentebestuur van Haarlem.
- Eerste uitvoering op 15 juni 1962 bij de opening van het Holland Festival in de Grote Kerk te Haarlem.
- 1963 **Canzonetta (2)** voor fluit en harp
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- Datering: 11 augustus 1963.
- Opgedragen aan Eugénie en Veronica.
- 1965 **Canzone (1) (Trio II)** voor fluit, hobo en piano
Eindelijk: Andante tranquillo – Poco lento – Come prima
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Opgedragen aan het Zuid-Nederlands Trio: Heleen van der Grinten-Andriessen (fluit), Piet Kingma (hobo) en Constant Gabriëls (piano).
- De toevoeging 'Trio II' in de titel staat uitsluitend vermeld op de omslag en refereert aan het werk 'Thema met variaties' voor dezelfde bezetting uit 1953, dat echter niet als 'Trio I' wordt aangeduid. De titel op de eerste pagina van het manuscript is slechts 'Canzone'.
- 1966-1967 **Concert Spirituel** voor fluit, hobo, viool en cello
1. Andante; 2. Andante molto sostenuto – allegretto sempre grazioso; 3. Allegretto grazioso; 4. Andante tranquillo; 5. Allegro, ma non troppo; 6. Adagio, ma non lento; 7. Andante, quasi largo, ma energico.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Voor het Gemini-ensemble, bestaande uit Eugénie van der Grinten, Hen van der Grinten, Gijs van der Grinten en Frans van der Grinten, allen kleinkinderen van Hendrik Andriessen.

- Het werk is oorspronkelijk bedoeld als een aantal tussenspelen ter opluistering van een Rooms-Katholieke Mis. Als zodanig heeft de eerste uitvoering plaatsgevonden te Odiliënberg door het Gemini-ensemble.

- De unieke bestemming verklaart de bijzondere instructie van de componist: "Het is de uitvoerenden, afhankelijk van de omstandigheden, toegestaan een of meer delen te laten vervallen of de volgorde der delen te wijzigen."

- Eerste concertuitvoering op 27 september 1968 te Broekhuizen (Limburg) door dezelfde uitvoerenden.

1966-1967 **Tre Pezzi** voor fluit en harp

1. Melodia gregoriana: andante maestoso; 2. Pastorale: quasi siciliano, ma tranquillo; 3. Capriccio: allegro vivace.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: 6 januari 1967.

- Voor Hubert Barwahser en Phia Berghout.

- In deel 1: gregoriaanse melodie uit Alleluia in Octava Nativitatis Domini.

1967 **Sonate (3)** voor altviool en piano

1. Largo e grave – allegro moderato; 2. Adagio; 3. Allegro assai e vivace – largo e grave

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk

- Datering: april 1967.

- Voor Loek.

1968 **Variaties op een thema van Josef Haydn** voor althobo en piano

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: april 1968.

- Thema: trio uit het menuet van de 26ste sonate voor piano.

- Voor Piet Kingma.

1968 **Scherzo capriccioso** voor fluit, hobo, viool, cello en piano

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag

- Datering: augustus 1968.

- Voor Loek op zijn vijftigste verjaardag, van zijn schoonvader.

- Dit werk is bij de concerten door het Gemini-ensemble vaak als toegift gespeeld.

1969 **L'Indifférent** voor strijkkwartet

1. Allegro; 2. Adagio; 3. Quasi menuetto; 4. Andante con moto.

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam

- Datering: Den Haag, november 1969.

- In de eerste uitgave in 1969 ontbreekt om onbekende redenen het tweede deel, in 2002 wordt de vierdelige versie gepubliceerd.

- In 1973 bewerkte Hendrik Andriessen dit 'Adagio' voor piano 4-handig.

Adagio (1) (1973) [→ Instrumentale muziek 2.]

Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Uitgave?

- 1970 **Sérénade (4)** voor fluit, hoorn en piano
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: augustus 1970.
 - Voor *Caecilia*.
 - De hoornpartij kan ook worden gespeeld op altviool of althobo.
- 1971 **Sonate (4)** voor klarinet en piano
 1. Largo – allegretto moderato; 2. Adagio; 3. Allegro non troppo, quasi allegretto.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: maart 1971.
 - De sonate wordt gecomponeerd op verzoek van Dr. Ludolph Van der Hoeven in Dayton, Ohio, op wiens voorstel Hendrik Andriessen in 1968 zijn 'Suite' voor orgel componeert.
- 1972 **Canary** voor blokfluit, cello en clavecimbel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - Datering: juni 1972.
 - Voor *Tesselschade, Nicolette en Jurriaan*.
- 1972 **Divertimento a cinque** voor fluit, hobo, viool, altviool en cello
 1. Molto adagio; 2. Allegro; 3. Adagio; 4. Allegro molto e con spirito; 5. Allegro moderato.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
 - Gecomponeerd in opdracht van het Cultuurfonds Buma, opgedragen aan het Gemini-ensemble.
 - Eerste uitvoering op 28 september 1972 in de kleine zaal van de Doelen in Rotterdam door het Gemini-ensemble.
 - Twee weken later vindt op 12 oktober 1972 een uitvoering plaats in de Onze Lieve Vrouwe Basiliek in Maastricht, eveneens door het Gemini-ensemble, tijdens een huldigungsconcert bij gelegenheid van de 80ste verjaardag van Hendrik Andriessen.
- 1973 **Choral varié** voor drie trompetten en drie trombones
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - Datering: Heemstede, oktober 1973.
 - Gecomponeerd in opdracht van de Lustrumcommissie voor de Katholieke Universiteit te Nijmegen.
- 1974 **Sonate (5)** voor fluit en piano
 1. Allegro molto moderato; 2. Recitativo, cantando (voor fluit solo); 3. Finale: con eleganza.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Broekmans & Van Poppel, Amsterdam
 - Datering: Kerstdagen 1974.
 - Voor *Heleentje*.
 - Eerste openbare uitvoering op 7 februari 1992 door Eugénie van der Grinten fluit en Heleen van der Grinten-Andriessen piano in het Stadhuis van Haarlem bij gelegenheid van een herdenkingsconcert 'Hendrik Andriessen 1892-1992'.

1976 **Adagio (2)** voor klarinet, altviool en piano
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag

1976? **Sérénade (5)** voor fluit, hobo en piano (onvolledig)
Eindelijk: Adagio – Allegro moderato – Adagio
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (alleen kopie hobopartij)
- Mogelijk opgedragen aan Poelie Andriessen, Sylvia Maessen en Aad van der Velde.

III. Muziekdramatische werken

1. OPERA

- 1949 **[Philomela](#)**, opera in zes taferelen voor solisten, SATB, mannenkoor, ballet en orkest. Libretto: Jan Engelman naar de 'Metamorphosen' van Ovidius.
Orkestbezetting: 3222 4220 timp perc hp str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: Utrecht, 15 maart 1949.
- Gecomponeerd in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, opgedragen aan H.E.G. Rhodius.
- Eerste uitvoering op 23 juni 1950 in de Stadsschouwburg te Amsterdam door de Nederlandse Opera.
[Berceuse uit 'Philomela'](#) (1949) voor zangstem en orkest
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- 1963-1965 **[De Spiegel uit Venetië](#)**, muzikaal tafereel uit de Muiderkring in één bedrijf voor solisten en orkest. Libretto: Hélène Nolthenius.
Orkestbezetting: 2222 2200 timp perc clav str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Stichting Donemus Beheer, Rijswijk
- Televisieuitzending op 5 oktober 1967 met Henk Smit, Sonja Kurwin, Germaine Stordiau, Gerard van Dolder, Arjan Blanken, Wilma Driessen, Sophia van Sante, Lieuwe Visser en het Kunstmaandorkest o.l.v. Anton Kersjes. Regie Frans 't Hoen.
- Radio-uitzending door de KRO op 19 december 1967.
- 1967 **Perséphone** voor soli, koor en orkest (onvoltooid). Libretto: Hélène Nolthenius.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (schetsen)

2. TONEELMUZIEK

- 1933-1934 **[Instrumentale en vocale muziek bij Vondels Salomon](#)**. Inleidingen, reien, dansen voor orkest, unisono-koren.
Orkestbezetting: 1110 2220 timp perc str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: tussen oktober 1933 en januari 1934.
- Eerste uitvoering op 13 mei 1934 door het Nijmeegs Studententoneel o.l.v. Hendrik Andriessen in het Concertgebouw 'De Vereeniging' te Nijmegen. Tweede en derde uitvoering respectievelijk op 17 mei 1934 te Nijmegen en 25 mei 1934 te Rotterdam.

3. WERKEN MET DECLAMATIE

- 1936 [Ballade van den Merel](#) voor declamatie met klein orkest. Tekst: J.W.F. Werumeus Buning.
Orkestbezetting: 1211 0000 str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
- Datering: Vaassen, hotel De Cannenburgh, 16 april 1936.
- Opgedragen aan Joanna Diepenbrock.
- Eerste uitvoering op 14 november 1936 in de Doelenzaal te Rotterdam door Joanna Diepenbrock declamatie met het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest o.l.v. Eduard Flipse.
- 1941 **De Veertien stonden** of **'De Bloedige Dagvaart ons Heeren'** voor declamatie, SATB, vrouwenkoor, mannenkoor en strijkers. Tekst: Guido Gezelle. De tussenspelen na elk motet suggereren een verklanking van de wandeling van de ene kruiswegstatie naar de andere.
Motto: Crucifixus (SATB)
1. Bij de eerste statie: Nos autem (SSA)
2. Bij de tweede statie: Insurrexerunt (TTBB)
3. Bij de derde statie: Exsurge (SATB)
4. Bij de vierde statie: Tuam Christe matrem (SSA a cappella)
5. Bij de vijfde statie: Innocens captus (TTBB)
6. Bij de zesde statie: Obrui tuam imaginem (SSA)
7. Bij de zevende statie: O vos omnes (TTBB)
8. Bij de achtste statie: Deus ne elongeris (SSA)
9. Bij de negende statie: Vere languores (SATB)
10. Bij de tiende statie: Ecce Vidimus (SATB)
11. Bij de elfde statie geen koor, maar een separaat tussenspel door de strijkers
12. Bij de twaalfde statie: Crucem tuam (SATB a cappella)
13. Bij de dertiende statie: Salvatoris Mater (SSA a cappella)
14. Bij de veertiende statie: Hallelujah! (Koor unisono)
Tussenspel I - na 1ste, 3de en 5de statie
Tussenspel II - na 6de, 9de en 12de statie
Tussenspel III - na 4de, 8ste en 13de statie
Tussenspel IV - na 2de, 7de en 10de statie
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: Utrecht, 1 januari 1942.
- Gecomponeerd in opdracht van het Leids studentenkoor Alma Mater.
- Eerste uitvoering op 22 maart 1942 in de Stadsgehoorzaal te Leiden door het studentenkoor Alma Mater en strijkers van de Haarlemse Orkestvereniging o.l.v. Willem Mizee.
- De Veertien stonden** of **'De Bloedige Dagvaart ons Heeren'** (1993) voor declamatie, SATB, vrouwenkoor, mannenkoor en orgel. Orgelversie Ton Klos.
Ms? – Moebiprint, Heerhugowaard (uitgave in combinatie met 'Muziek voorafgaand aan Passiespel' 1943)
- Eerste uitvoering op 13 maart 1994 in de Doopgezinde Kerk te Leeuwarden door de Leeuwarder Cantorij o.l.v. Gerben van der Veen en Theo Jellema orgel.

- 1943 **Muziek voorafgaand aan Passiespel** voor declamatie, SATB en strijkers
 Inleiding door de strijkers
 Declamatie Evangelie volgens St. Lucas
 1. Ave Maria (2) (SATB a cappella) [→ Vocale muziek 2a.]
 - Eerste tussenspel
 - Declamatie Evangelie volgens St. Lucas (dageraadsmis van Kerstmis)
 2. Jesu Redemptor (SATB)
 - Tweede tussenspel
 - Declamatie Evangelie volgens St. Lucas (zondag onder het octaaf van Kerstmis)
 3. Fili, quid fecisti (SATB a cappella)
 - Derde tussenspel
 - Declamatie Evangelie St. Marcus (11de zondag na Pinksteren)
 4. In Deo speravit (TTBB)
 - Vierde tussenspel
 - Declamatie van deel uit brief van apostel Paulus aan de Korinthiërs
 5. Deus, qui nobis (SATB a cappella)
 (Na korte pauze volgt het Passiespel)
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Annie Bank, Amsterdam (alleen nr. 1 Ave Maria)
 - Datering: augustus 1943.
 - Om welk passiespel het gaat is onbekend.
Muziek voorafgaand aan Passiespel (1993) voor declamatie, SATB en orgel. Orgelversie: Ton Klos
 Ms? – Moebiprint, Heerhugowaard (uitgave in combinatie met 'De Veertien Stonden' 1941)
- 1953 **De Zee en het Land** voor mannen- en vrouwenspreekstem, SSAATTBB en orkest. Tekst: Bertus Aafjes.
 Bezetting: 3222 4331 timp perc str
 Ms? – Donemus, Amsterdam
 - Gecomponeerd in opdracht van de Nederlandse Radio Unie.
- z.j. **Bijbelse taferelen** voor declamatie, bas-solo, SATB en orgelbegeleiding
 1. Kain en Abel (TB)
 2. Melchisedech (SATB)
 3. Abraham (TTBB)
 - Paaschlam (SATB)
 - O Sacrum convivium (bas-solo)
 4. De verloren zoon – het wegtrekken (TTBB)
 5. De verloren zoon – het geduldig wachten (SSA)
 6. De verloren zoon – terugkeer (SATB)
 7. De goede Herder (SATB)
 8. Jezus geneest een melaatste (TB)
 9. De Samaritaansche vrouw (vrouwenkoor)
 10. Maria Magdalena (bas-solo)
 11. Het H. Sacrament der Biecht (mannenkoor)
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag (afschrift)
 - Het werk maakt deel uit van een groter geheel, waarin orgel, gedichten en zang elkaar afwisselen. De gegevens hiervan ontbreken echter.

IV. Diversen

1. BEWERKINGEN

- 1913 **Peter Cornelius: Vorabend** (1856-1859) – voor zang en orkest. Tekst: Peter Cornelius.
Orkestbezetting: 2222 4000 str
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: Den Haag augustus 1913.
- De oorspronkelijke versie is nr. 3 uit de cyclus 'Brautlieder' voor zang en piano.
- 1920 **Luigi Boccherini: Adagio en Allegro** – voor viola da gamba en orkest.
Ms?
- Uitvoering op 19 april 1920 door het Amsterdamsch Studenten Muziekgezelschap 'J.Pz. Sweelinck' o.l.v. Hendrik Andriessen.
- Verdere gegevens ontbreken.
- 1922 **Vier (oud-nederlandse) Lieder** – voor zang en piano
1. Een alre lieffelicken een; 2. Och voor de doot; 3. O Creatuer, dijn clagen; 4. Die alre zuetste Jhesus.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: zomer 1922.
- Eerste uitvoering op 30 juni 1922 in de Grote Kerk te Haarlem door Louis van Tulder tenor en Hendrik Andriessen orgel.
- 1935 **[Alphons Diepenbrock: Kann ich im Busen heisse Wünsche tragen](#)** (1902)
– voor zangstem en orkest. Tekst: Karoline von Günderrode.
Orkestbezetting: 2122 2000 str
Ms? – Donemus, Amsterdam – Donemus, Amsterdam
- De oorspronkelijke versie is voor alt of mezzo-sopraan en piano (RC 55).
- In 1907 heeft Diepenbrock zelf de orkestratie van dit lied ter hand genomen. Er is slechts één pagina met vier maten overgeleverd.
- 1938 **Giovanni Battista Pergolesi (?): Aria 'Se tu m'ami'** – voor sopraan en strijkorkest. Tekst: Paolo Rolli.
Ms?
- Aria ontleend aan de bundel 'Arie antiche: ad una voce per canto e pianoforte' uit 1885 onder redactie van Alessandro Parisotti. Algemeen neemt men tegenwoordig aan dat Parisotti zelf de componist is.
- Uitvoering op 13 december 1938 door Berthe Seroen met het Utrechts Conservatoriumorkest o.l.v. Hendrik Andriessen.
- 1938 **Alessandro Scarlatti: Aria 'Son tutta duolo'** – voor sopraan en strijkorkest. Tekst: onbekend.
Ms?
- De oorspronkelijke versie is voor sopraan en continuo.
- Uitvoering op 13 december 1938 door Berthe Seroen met het Utrechts Conservatoriumorkest o.l.v. Hendrik Andriessen.

- 1940 **Marc Antonio Cesti: Aria 'Tu mancavi'** (1656) – voor sopraan en strijkorkest
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - *De oorspronkelijke versie is een aria voor sopraan en continuo uit de opera 'Oronthea'.*
 - *Uitvoering op 13 maart 1941 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht door Corry Bijster sopraan en het orkest van het Utrechts Conservatorium o.l.v. Hendrik Andriessen.*
- 1947 **Alphons Diepenbrock: En Sourdine** (1910) – voor zang en klein orkest.
 Tekst: Paul Verlaine.
 Orkestbezetting: 1000 1000 str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *De oorspronkelijke versie is voor mezzo-sopraan en piano (RC 104).*
- 1954 **Alphons Diepenbrock: Es war ein alter König** (1890) – voor zang en orkest. Tekst: Heinrich Heine.
 Orkestbezetting: 2100 1000 str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *De oorspronkelijke versie is voor bariton of alt en piano (RC 25).*
- 1964 **Alphons Diepenbrock: Missa in die festo** (1890-1894) – orkestratie en omwerking voor solisten, gemengd koor, mannenkoor en orkest van Credo, Sanctus, Benedictus en Agnus Dei.
 Orkestbezetting: 3343 4441 timp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *Kyrie en Gloria zijn reeds in 1913 door Diepenbrock zelf voor deze bezetting bewerkt.*
 - *De oorspronkelijke versie is voor tenor, dubbel mannenkoor en orgel (RC 27).*
- 1977 **Anton Bruckner: Erinnerung** (1860) – voor kamerorkest
 Orkestbezetting: 2220 0000 hp str
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag – Donemus, Amsterdam
 - *De oorspronkelijke compositie is voor piano solo, mogelijk pas uit 1868.*
 - *Waarschijnlijk is de datering 'mei 1967' een verschrijving en is de orkestratie uit 1977.*
 - *Geschreven op verzoek van de NCRV en opgedragen aan Cornelis van Zwol.*
 - *Eerste uitvoering door het Radio Kamerorkest o.l.v. Ernest Bour in het kader van de wekelijkse concerten in NCRV-studio 2 op 27 januari 1978.*
- z.j. ***Vijf Kerstliederen*** voor zang en piano
 1. Er is een kindeke geboren; 2. Nu zijt wellekome; 3. De herdertjes; 4. Treedt nader; 5. 't Is geboren 't God'lijk Kind.
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - *Lied nr. 3 en nr. 5 geven de zangmelodie met begeleiding, bij de andere liederen alleen de tegenstemmen. Op de titels na ontbreken de teksten.*
- z.j. **Felice Anerio: Deh, perdona Signore** – voor sopraan en orgel
 Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
 - *De oorspronkelijke versie is onbekend.*

- z.j. **Giacomo Carissimi: O Felix Anima** – voor sopraan en orgel
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- De oorspronkelijke versie is voor drie gelijke stemmen a cappella.
- z.j. **George Bizet: Sérénade 'De mon amie'** uit Les Pecheurs de Perles (1863)
– voor tenor, dwarsfluit en strijkers. Tekst: Michel Carré en Eugène Cormon.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- De oorspronkelijke versie is voor tenor, hobo en harp.
- z.j. **George Bizet: Pastorale 'Un jour de printemps'** – voor sopraan, dwarsfluit en strijkers. Tekst: Jean-François Regnard.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- De oorspronkelijke versie is voor zang en piano.

2. BEGELEIDINGEN EN ZETTINGEN

- 1922 **Begeleidingen bij de gregoriaanse gezangen 'Adoro te', 'Te gestientem', 'Beata mater', 'Magnificat VIII' en 'Salve Regina'**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- 1942 **Com nu met zang – Keur van geestelijke, vaderlandsche en andere liederen voor school, gezin en koor.** Verzameld en opnieuw geharmoniseerd o.l.v. G. van Ravenzwaaij.
Harmonisaties door Hendrik Andriessen: **De herdertjs lagen bij nachte – O kerstnacht schoner dan de dagen – Christus is opgestanden – Wie maar de goede God laat zorgen – Wilhelmus van Nassouwe**
Ms? – Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen 1942
- 1960 **Low key accompaniment to the Vatican Kyriale** – Kyrie V ad libitum
Ms? – World Library of Sacred Music, Cincinnati, Ohio
- In deze bundel staan zettingen van onder meer Hendrik Andriessen, Herman Strategier, Albert de Klerk en Johan Weegenhuise.
- z.j. **Christmas Carols for Beginners** piano solo with duet accompaniment by Jessie Blake and Hilda Capp – Door Hendrik Andriessen toegevoegde begeleidingen bij de eenstemmige melodieën.
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag

3. CADENS BIJ PIANOCONCERT

- 1948 **Cadens bij het Derde Pianoconcert van L. van Beethoven**
Ms. Nederlands Muziek Instituut, Den Haag
- Datering: december 1948.

Curriculum vitae samensteller

Lourens Stuijbergen (1946) studeerde orgel bij Nico Waasdorp en Albert de Klerk en muziektheorie bij Hennie Schouten, Erik Lotichius en Ies Monas. Hij was hoofdleraar muziektheoretische vakken aan het Conservatorium van Amsterdam en is als organist verbonden aan de St. Franciscus Xaveriuskerk (de 'Krijtberg') te Amsterdam waar hij tevens de gregoriaanse schola leidt. Van zijn hand verschenen enkele didactische werken, waaronder het samen met Erik Lotichius geschreven *Leerboek voor omkeerbaar contrapunt, canon en fuga*.

In 2010 publiceerde hij de integrale werkenlijst van Albert de Klerk in het boek *Albert de Klerk, klankschilder*. In 2013 schreef hij met Nico Schrama de biografie *Musique pour faire plaisir – Leven en werk van Herman Strategier* waarin eveneens een integrale werkenlijst is opgenomen. In 2015 verscheen de geheel herziene werkenlijst van Albert de Klerk. Voor de uitgeverijen Boeijenga, Donemus en Ascolta verzorgde hij de publicatie van een groot aantal orkest-, kamermuziek-, orgel- en pianowerken alsmede koorwerken en liederen van Hendrik Andriessen, Jurriaan Andriessen, Albert de Klerk, Herman Strategier en Bernard Bartelink.

Lourens Stuijbergen is redacteur van het maandblad *De Orgelvriend*, publiceerde een reeks artikelen over de orgelwerken van Hendrik Andriessen, Albert de Klerk en Louis Andriessen in *Het Orgel* en schreef in de Duitse muziektijdschriften *Ars Organi* en *Musica Sacra* en het Engelse *Royal College of Organists Journal*.